

Správa o implementácii Akčného plánu č. 1 – MsÚ Žarnovica

Stratégia rozvoja kultúry mesta Žarnovica na roky 2019 - 2023

**Projekt: Meranie efektívnosti poskytovaných služieb verejnej správy,
inštitucionálny rozvoj Klientskych centier a integrácia spätnej väzby
klientov**

**Aktivita č. 1: Zefektívňovanie verejnej
správy realizované za účelom reformy
verejnej správy**

November 2018

Dôležitá správa pre osoby, ktoré nie sú oprávnené na prístup k tejto správe

Túto správu vypracovali spoločnosť ProVera Consult, s.r.o. a jej subdodávateľ Centire s.r.o. pre Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „Klient“) na základe a za podmienok stanovených v Realizačnej zmluve č. OVO2-2017/000387-095 zo dňa 10.1.2018 uzatvorenej podľa čl. III Zmluvy o poskytovaní audítorských služieb Č. OVO2-2013/000501-21 pre časť 02 zo dňa 13.1.2014 a bola vykonaná v súlade s pokynmi Klienta, ktorý si ju objednal, na základe jeho zadania, a to výhradne v jeho prospech a pre jeho potrebu, a nemusí obsahovať všetky postupy, ktoré môžu byť považované za nevyhnutné inými osobami.

Ministerstvo vnútra SR
Pribinova 2
812 72 Bratislava

30. novembra 2018

Vážený pán Dott. Matúš Šesták,

túto správu o implementácii akčného plánu a k nej priložené výstupy vypracovali spoločnosť ProVera Consult, s.r.o. a jej subdodávateľ Centire s.r.o. pre Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky na základe a za podmienok stanovených v Realizačnej zmluve č. OVO2-2017/000387-095 zo dňa 10.1.2018 uzatvorenej podľa čl. III Zmluvy o poskytovaní audítorských služieb Č. OVO2-2013/000501-21 pre časť 02 zo dňa 13.1.2014 a jej obsah je dôverný.

Aktivity, o ktorých informuje správa, boli realizované za účelom zefektívnenia kvality fungovania a poskytovania služieb samospráv prostredníctvom vytvorenia metodologickej podpory a poradenstva.

Správa o implementácii akčného plánu a k nej priložené výstupy nezohľadňujú udalosti a okolnosti, ku ktorým mohlo dôjsť po dátume odovzdania, resp. informácie, ktoré mohli byť obdržané po dátume odovzdania, ktorým je 30. november 2018.

Spoločnosť ProVera Consult, s.r.o. nepreberá žiadnu zmluvnú či inú zodpovednosť a neručí za žiadne straty, škody, ani výdavky akejkoľvek povahy vzniknuté akýmkoľvek použitím tohto dokumentu zo strany inej osoby.

S úctou,

Peter Mestický, konateľ
ProVera Consult, s.r.o.

Vyjadrenie zástupcu samosprávy zapojenej do pilotného projektu

Súhlasím s predloženou Správou o implementácii Akčného plánu č. 1 – MsÚ Žarnovica:
Stratégia rozvoja kultúry mesta Žarnovica na roky 2019 – 2023.

Ing. Judita Džadoňová
prednostka
MsÚ Žarnovica

Žarnovica, 30.11.2018

Obsah

1.	Úvod.....	6
2.	Dôvody pre intervenciu	6
3.	Akú zmenu v poskytovaní služieb implementácia prinesie	7
4.	Popis riešenia/intervencie, súhrn realizovaných aktivít.....	8
5.	Ďalšie kroky	8
6.	Výstupy.....	8
7.	Prílohy	8
	Príloha č. 1: Stratégia rozvoja kultúry mesta Žarnovica na roky 2019 – 2023.....	9
	Príloha č. 2: Harmonogram implementácie Stratégie rozvoja kultúry mesta Žarnovica na roky 2019 – 2023.....	36
	Príloha č. 3: Akčné plány pre implementáciu zefektívňovania kvality v samospráve.....	38

1. Úvod

V prvej fáze Aktivity č. 1 *Zefektívňovanie verejnej správy realizované za účelom reformy verejnej správy* projektu *Meranie efektívnosti poskytovaných služieb verejnej správy, inštitucionálny rozvoj Klientskych centier a integrácia spätnej väzby klientov* bolo vo vybraných pilotných samosprávach zrealizované hodnotenie systému riadenia kvality. V rámci tohto hodnotenia boli zostavené, pre každú zapojenú samosprávu, akčné plány pre implementáciu zefektívňovania kvality.

V rámci druhej fázy Aktivity č. 1 mohli zapojené samosprávy využiť konzultačnú podporu pri implementácii vybraných opatrení z akčných plánov do praxe, zhodnocovaní sa podľa európsky uznávaných kritérií, vyzdvihovaní silných stránok organizácie či potvrdzovaní svojej výnimočnosti.

Akčný plán pre implementáciu zefektívňovania kvality MsÚ Žarnovica bol pripravený v priebehu októbra 2017. Vzhľadom na časový odstup medzi hodnotením samosprávy a implementáciou odporúčaní bol akčný plán pred samotnou implementáciou v priebehu augusta 2018 aktualizovaný, pričom naďalej plne vychádza z odporúčaní hodnotiacej správy z októbra 2017.

Jedným z prioritných odporúčaní sa stala príprava strednodobého strategického dokumentu zameraného na rozvoj kultúry v meste Žarnovica.

2. Dôvody pre intervenciu

Mesto Žarnovica je hlavným kultúrnym a spoločenským centrom okresu Žarnovica i širšieho regiónu. Geograficky sa nachádza medzi chránenými krajinnými oblasťami Štiavnické vrchy a Ponitrie, čo spolu s významnými národnými kultúrnymi pamiatkami vytvára obrovský potenciál pre ďalší rozvoj. Taktiež mesto Žarnovica a jeho inštitúcie každoročne organizujú viac ako tri desiatky kultúrnych a spoločenských podujatí. Väčšina podujatí je určená všetkým obyvateľom mesta bez rozdielu veku a je spoľahlivá.

Záujmy a potreby niektorých špecifických skupín obyvateľstva však nie sú pokrývané dostatočne. Chýbajú podujatia orientované na mladých ľudí do 30 rokov. Z hľadiska rozvoja mesta je táto skupina obyvateľstva kľúčová pre zvrátenie negatívneho demografického vývoja. Cieľom samosprávy by teda malo byť zvýšenie ponuky kultúrnych podujatí a kreatívnych aktivít pre túto vekovú skupinu a zvýšenie atraktívnosti regiónu pre trvalé usadenie dospelých do 40 rokov aj s celými rodinami.

Špecifickou skupinou obyvateľstva v meste Žarnovica sú tiež obyvatelia rómskej národnosti, ktorí podľa Atlasu rómskych komunít 2013 tvoria 8,40 % celkového počtu obyvateľov v meste. Mesto tejto špecifickej skupine obyvateľstva venuje pozornosť a v budúcnosti plánuje vytvoriť komunitné centrum, čím by mohlo zabezpečiť komplexné sociálne a komunitné služby pre túto skupinu obyvateľstva. Viaceré aktivity v sociálnej oblasti však riešia problémy len čiastočne. Práve kultúra ako komunikačný a osvetový nástroj ponúka obrovský potenciál pre ciele, strategickú a systematickú prácu s rómskou komunitou, ktorá by mohla priniesť v dlhodobom horizonte výraznejšie výsledky.

Priestorové podmienky mesta Žarnovica pre organizovanie kultúrnych podujatí v interiéri aj exteriéri sú značne limitované. Hlavný priestor pre podujatia v interiéri je Kultúrny dom s 210 miestnou spoločenskou sálou, ktorú využívajú mnohí kultúrni aktéri v meste na nácvik a prezentáciu. V priestoroch Kultúrneho domu tiež sídlia rôznorodé pracoviská s odlišným zameraním, čo niekedy spôsobuje problémy. Navyše celková priestorová a skladová kapacita priestorov je nízka. Mestský športový areál využívaný pre organizovanie väčších podujatí v exteriéri, je v súčasnosti v zlom technickom stave. Plánovanou rekonštrukciou by malo mesto zohľadniť možnosti jeho celoročného využívania rôznymi vekovými skupinami a ďalšie potreby lokálnych kultúrnych aktérov. V meste tiež absentujú klubové priestory, či už pre mladých alebo rómsku komunitu. Celkové zabezpečenie infraštruktúrnych podmienok pre realizáciu záujmových aktivít a rozvoj spoločenského, kultúrneho a kreatívneho potenciálu by malo byť jednou z priorít mesta v nasledujúcom období.

Nepredvídateľnosť správania miestneho publika a všeobecne nízky záujem o kultúrne podujatia s výberom vstupného je jedným z dlhodobých problémov, na ktoré lokálni kultúrni aktéri pri svojej činnosti narážajú. Dôvody možno hľadať nielen v kúpnej sile obyvateľstva a ekonomických možnostiach regiónu, ale aj v nedostatočnej výchove ku kultúre. Pre rozvoj kultúrneho a kreatívneho potenciálu v regióne musí mesto Žarnovica nevyhnutne investovať čas a kapacity na edukáciu obyvateľov všetkých vekových skupín s cieľom zvýšenia dopytu po kultúre a rozvoji kreativity.

Dlhodobo v meste pôsobia inštitúcie, ktoré ponúkajú mladým ľuďom vzdelanie v odvetví umeleckého remesla, dizajnu, multimédií či scénického dizajnu. Problémom však je, že získané vzdelanie nemajú kde uplatniť v praxi, pretože v rámci regiónu nie je dostatok pracovných príležitostí v týchto oblastiach. Mesto disponuje tiež potenciálom v oblasti turizmu. V regióne pôsobí Oblastná organizácia cestovného ruchu Región GRON, avšak mesto Žarnovica nemá dostatočné kapacity pre rozvoj turistického potenciálu s využitím inovatívnych nástrojov a postupov, ktoré ponúkajú práve odvetvia kultúrneho a kreatívneho priemyslu.

3. Akú zmenu v poskytovaní služieb implementácia prinesie

Vypracovaná Stratégia rozvoja kultúry mesta Žarnovica na roky 2019 – 2023 prináša podrobnú analýzu kultúrneho a kreatívneho potenciálu územia, s možnosťami jeho využitia aj pre rozvoj kultúry, kreativity a turizmu. Definuje tiež konkrétne kroky, ktoré samospráva musí urobiť na to, aby dokázala naplniť požiadavky a potreby rôznych skupín obyvateľov. Pričom hlavným cieľom je využiť rozvoj kultúrneho a kreatívneho potenciálu na podporu celkového socio-ekonomického rozvoja mesta Žarnovica a príľahlého regiónu.

Ako hlavné strategické priority boli identifikované (1) Posilnenie kapacít mesta pre koordináciu spolupráce lokálnych partnerov v oblasti kultúry a kreativity a podpora dopytu po kultúre; (2) Zabezpečenie infraštruktúrnych a iných podmienok pre rozvoj kultúry a kreativity všetkých skupín obyvateľov; a (3) Koncepčná podpora rozvoja kreativity s prepojením na turizmus a iné odvetvia hospodárstva.

4. Popis riešenia/intervencie, súhrn realizovaných aktivít

Príprava materiálu „Stratégia rozvoja kultúry mesta Žarnovica pre roky 2019 – 2023“ bola realizovaná participatívnym spôsob prostredníctvom zapájania zástupcov odbornej verejnosti do tvorby dokumentu, a to formou:

- **Osobných stretnutí:**

- Individuálne rozhovory (25. 10. 2018 v Žarnovici)
- Skupinový workshop (23. 11. 2018 v Žarnovici)

- **Pripomienkovaním pracovných verzií stratégie zaslaných e-mailom:**

- Prvotná verzia stratégie bola zaslaná 19. 11. 2018
- Druhá verzia dokumentu bola zaslaná 22. 11. 2018
- Tretia verzia po zapracovaní prvého kola pripomienok a návrhov zo skupinového workshopu bola zaslaná dňa 28. 11. 2018
- Finálna verzia po zapracovaní druhého kola pripomienok bola zaslaná dňa 30. 11. 2018.

Paralelne k realizácii komunikácie s kultúrnymi aktérmi a zástupcami mesta Žarnovica prebiehala analýza, ktorá sa týkala informácií o existujúcej kultúrnej infraštruktúre, kultúrnych aktéroch, o obyvateľoch, ako aj o potenciáli územia z hľadiska rozvoja kultúry, kreativity a turizmu. Informácie získané prostredníctvom desk research a analýzy sekundárnych dát boli následne verifikované na osobných stretnutiach, resp. formou pripomienkovania vypracovaných verzií materiálu.

5. Ďalšie kroky

Harmonogram ďalších krokov je predmetom samostatnej prílohy tejto správy.

6. Výstupy

Výstup z implementácie tvorí prílohu č. 1 tejto správy

7. Prílohy

- č. 1 Stratégia rozvoja kultúry mesta Žarnovica na roky 2019 – 2023 (pdf)
- č. 2 Harmonogram implementácie Stratégie rozvoja kultúry mesta Žarnovica na roky 2019 - 2023
- č. 3 Aktualizované Akčné plány pre implementáciu zefektívňovania kvality

Príloha č. 1: Stratégia rozvoja kultúry mesta Žarnovica na roky 2019 – 2023

STRATÉGIA ROZVOJA KULTÚRY MESTA ŽARNOVICA NA ROKY 2019 – 2023

Verzia 04 (finálna)

OBSAH

1. Úvod.....	3
2. Analýza súčasného stavu	4
Kordinácia aktivít v oblasti kultúry.....	4
Kultúrna infraštruktúra v meste Žarnovica	6
Kultúrni aktéri pôsobiaci na území mesta a kultúrne podujatia	7
Kultúrne dedičstvo, archívy a knižnice	7
Scénické umenie	9
Umelecké vzdelávanie.....	9
Audiovizia	10
Ostatné oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu	11
Identifikované hlavné potreby v oblasti kultúry	12
Nedostatočná ponuka aktivít na rozvoj kultúry a kreativity pre špecifické skupiny	12
Nedostatočná kapacita a kvalita infraštruktúry pre kultúrne podujatia	14
Nízky dopyt obyvateľstva po kultúre	15
Nedostatočne využitý ekonomický potenciál kultúrneho a kreatívneho priemyslu	17
Strategické priority pre oblasť kultúry na lokálnej, regionálnej a národnej úrovni	17
Stratégia rozvoja kultúry Slovenskej republiky na roky 2014 – 2020.....	17
Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja na roky 2015 – 2023	18
Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Žarnovica na roky 2014 – 2020	18
Stratégia rozvoja kultúry ako nástroj pre strategické riadenie kultúry.....	19
3. Stratégia rozvoja kultúry mesta Žarnovica na roky 2019 – 2023	21
Strategická vízia.....	21
Navrhované strategické priority a opatrenia	21
Strategická priorita 1: Posilnenie kapacít mesta pre koordináciu spolupráce lokálnych partnerov v oblasti kultúry a kreativity a podpora dopytu po kultúre	21
Strategická priorita 2: Zabezpečenie infraštruktúrnych a iných podmienok pre rozvoj kultúry a kreativity všetkých skupín obyvateľov	22
Strategická priorita 3: Koncepčná podpora rozvoja kreativity s prepojením na turizmus a iné odvetvia hospodárstva.....	23
4. Implementačný rámec stratégie kultúry	24
Časový rámec, zodpovednosti a financovanie implementácie stratégie	24
Riadenie, monitorovanie a hodnotenie stratégie	25

Strategické plánovanie je dôležitým nástrojom využiteľným pre miestnu samosprávu. V rámci pilotného projektu *Meranie efektívnosti poskytovaných služieb verejnej správy, inštitucionálny rozvoj Klientskych centier a integrácia spätnej väzby klientov*, ktorý realizuje Ministerstvo vnútra SR a ktorý bol podporený z Operačného programu Efektívna verejná správa, boli vytvorené viaceré nástroje strategického plánovania, vrátane dokumentu *Lokálne stratégie kultúry*. Možno v ňom nájsť zdôvodnenie, prečo je potrebné strategicky riadiť kultúrnu politiku, a tiež spôsoby, ako sa dá k stratégii kultúry pristúpiť, čo všetko do nej patrí a ako s ňou ďalej pracovať. Nástroje pre samosprávu boli tvorené s cieľom, aby poskytli prehľad základných informácií a následne aby boli implementované v jednotlivých lokalitách tak, že budú prispôbované ich konkrétnym požiadavkám a potrebám.

Mesto Žarnovica je jednou zo zapojených samospráv v projekte, ktorá využila príležitosť strategicky ukotviť priority v oblasti kultúry do samostatného dokumentu. Stratégia rozvoja kultúry mesta Žarnovica bola tvorená s využitím princípov definovaných pre tvorbu lokálnych stratégií ako aj nástrojov občianskej participácie. Strategické priority boli formulované v spolupráci s odborníkmi z útvarov a inštitúcií mesta ako aj s inými relevantnými partnermi pôsobiacimi v oblasti kultúry na danom území. Navrhované opatrenia boli konzultované so zástupcami odbornej aj širokej verejnosti počas spoločných workshopov. Predkladanú stratégiu možno vnímať ako snahu o naštartovanie systematického procesu strategického plánovania kultúrnej politiky na lokálnej úrovni.

2. ANALÝZA SÚČASNÉHO STAVU

KOORDINÁCIA AKTIVÍT V OBLASTI KULTÚRY

Koordináciu a organizáciu kultúrnych a spoločenských aktivít v meste Žarnovica zastrešuje **Oddelenie kultúry, mládeže a športu**¹, v spolupráci so susednými samosprávami a lokálnymi organizáciami pôsobiacimi v oblasti kultúry. V rámci svojich činností oddelenie pripravuje podklady k plánovaniu rozvoja kultúry a kultúrnych zariadení, vedie informatívny prehľad a zoznam kultúrnych pamiatok na území mesta, zabezpečuje správu Kultúrneho domu a podporuje činnosť mestom zriadených organizácií – knižnice, speváckeho zboru Žarnov a divadelného súboru Pri pekárni, čiastočne tiež Denného centra Žarnov. Okrem toho navrhuje, koordinuje a organizuje kultúrne a kultúrno-vzdelávacie podujatia v meste, pripravuje návrh rozpočtu pre oblasť kultúry a vyhodnocuje využitie finančných prostriedkov z rozpočtu mesta. Celkovo sa v meste Žarnovica ročne organizuje niekoľko desiatok **kultúrnych podujatí – viac ako 35 pravidelných** (viď podrobný prehľad v tabuľke 1) a **viacero občasných** (napr. premietania filmov alebo iné predstavenia v spoločenskej sále Kultúrneho domu).

Oddelenie kultúry, mládeže a športu tiež informuje verejnosť o aktivitách v oblasti mestskej kultúry, podieľa sa na príprave propagačných materiálov mesta a časopisu *Žarnovický mesačník*, ktorý je dostupný občanom za poplatok – s výnimkou vianočného čísla, ktoré je distribuované do všetkých domácností bezplatne. Samotné vydávanie mesačníka má na starosti Mestský podnik služieb Žarnovica. Súčasťou oddelenia je aj Zbor pre občianske záležitosti, ktorý zabezpečuje všetky druhy občianskych obradov (napr. uvítania, svadby, pohreby, slávnostné prijatia).

Tabuľka 1 *Prehľad kultúrnych podujatí organizovaných v meste Žarnovica s podporu Oddelenia kultúry, mládeže a športu*

Mesiac	Podujatie	Cieľová skupina
Január	Novoročný koncert	široká verejnosť
Február	Fašiangový sprievod v maskách	široká verejnosť
	Balalajka tour – piesne donských spevákov	široká verejnosť
	Detské interaktívne predstavenia	rodiny s deťmi
Marec	Hodrušanka matkám	ženy
	Dámska jazda	ženy
	Prezentácie kníh k Mesiacu knihy	široká verejnosť
	Divadlo Pri pekárni – predstavenie	široká verejnosť
	Vynášanie moreny	široká verejnosť
	Slávnostná akadémia a spomienka na oslobodenie mesta	široká verejnosť
Apríl	Jarná matičná vychádzka	široká verejnosť
	Deň narcisov	široká verejnosť
	Stavanie mája	široká verejnosť
	Žarnovické pódium	široká verejnosť
Máj	Spomienka na Deň víťazstva nad fašizmom	široká verejnosť
	Jarný koncert ZUŠ	široká verejnosť
Jún	Medzinárodný deň detí	rodiny s deťmi
Júl	Pod'von + Letné kino	široká verejnosť

¹ Zdroj: www.zarnovica.sk a rozhovor so zamestnancami Oddelenia kultúry, mládeže a športu Mestského úradu Žarnovica Ing. Jozefom Pieckom a Ing. Ivanou Kupčiovou dňa 25. 10. 2018.

Mesiac	Podujatie	Cieľová skupina
August	Krajský medový festival	široká verejnosť
	Noc hradov a zrúcanín	široká verejnosť
	Spomienka na SNP a Vatra k SNP	široká verejnosť
September	Dni mesta Žarnovica (Žarnovický jarmok)	široká verejnosť
	Biela pastelka	široká verejnosť
Október	Súťaž o najkrajšiu tekvicu	široká verejnosť
	Mládežník roka	mládež
	Učiteľský koncert a výstava ZUŠ	široká verejnosť
	Matičný večer	široká verejnosť
	Lampiónový sprievod	široká verejnosť
	Prehliadka speváckych súborov seniorov okresu Žarnovica	seniori
	Prijatie jubilantov primátorom	seniori a ich rodiny
November	Deň padlých – spomienka na ukončenie I. sv. vojny	široká verejnosť
December	Príchod Mikuláša	rodiny s deťmi
	Benefičný koncert ZŠ	široká verejnosť
	Vianočné trhy	široká verejnosť
	Vianočný koncert ZUŠ	široká verejnosť
	Silvestrovský program	široká verejnosť

Mestské zastupiteľstvo mesta Žarnovica ako zastupiteľský orgán zložený z poslancov mesta určuje pravidlá pre nakladanie s majetkom mesta a podriadených organizácií, schvaľuje rozpočet pre kultúrne aktivity, zriaďuje / zrušuje rozpočtové alebo príspevkové organizácie, schvaľuje strategické a kontrolné dokumenty a všeobecne záväzné nariadenia, a rozhoduje o evidencií pamätihodností mesta. **Komisia kultúry** je poradným orgánom mestského zastupiteľstva a jej činnosť je definovaná náplňou uvedenou v rokovacom poriadku komisií. V oblasti kultúry okrem iného predkladá primátorovi odporúčania na schválenie dotácií poskytovaných z rozpočtu mesta.

Aktivity mesta v oblasti kultúry sú financované z **interných aj externých zdrojov**. Medzi základné **interné finančné nástroje** podpory kultúry v meste patrí rozpočet mesta vyhradený pre oddelenie kultúry a kultúrne inštitúcie a dotácie. **Rozpočtové prostriedky mesta** sú použité predovšetkým na kultúrne projekty a aktivity, ktoré realizuje Oddelenie kultúry, mládeže a športu a ostatné inštitúcie v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta (knihnica, Centrum voľného času, Základná umelecká škola). **Dotačná schéma** mesta poskytuje finančné prostriedky projektom podávaným vo verejnom záujme. Patria sem okrem kultúry aj mnohé iné aktivity v oblasti sociálnej pomoci, humanitárnej starostlivosti, vzdelávania, školstva, telesnej výchovy a športu, životného prostredia či zdravotníctva.

Na financovanie projektov mesta v oblasti kultúry je možné využívať aj **externé zdroje**. Ide o dotačné schémy určené na podporu a rozvoj kultúry so žiadateľom z verejného sektora. Medzi najčastejšie využívané externé zdroje pre oblasť kultúry patrili dotácie Banskobystrického samosprávneho kraja a podpora knižnice z Fondu na podporu umenia. Kultúrne inštitúcie mesta majú možnosť tiež prijímať sponzorské príspevky a dary, finančného aj nefinančného charakteru.

Tabuľka 2 Finančná podpora kultúry v meste Žarnovica

	2015	2016	2017
Celkové výdavky mesta Žarnovica*	3 299 198,88 €	3 695 846,73 €	4 222 291,82 €
Podiel výdavkov mesta na kultúru	9%	13%	12%
Prostriedky na kultúru celkovo	287 431,05 €	489 511,02 €	506 164,58 €
Interné zdroje	286 231,05 €	485 111,02 €	501 164,58 €
Zabezpečenie kultúrnych podujatí	25 886,72 €	26 491,88 €	29 137,64 €
Mestská knižnica	8 085,10 €	26 457,72 €	19 948,21 €
Centrum voľného času	60 157,03 €	60 020,49 €	66 034,11 €
Základná umelecká škola	182 072,20 €	194 110,36 €	216 486,07 €
Kultúrna pamiatka Horný Kaštieľ	- €	167 690,57 €	159 268,55 €
Dotačná schéma	10 030,00 €	10 340,00 €	10 290,00 €
Externé zdroje	1 200,00 €	4 400,00 €	5 000,00 €
Projekty v oblasti kultúry**	1 200,00 €	4 400,00 €	5 000,00 €

Poznámky:

* Súčet bežných a kapitálových výdavkov mesta Žarnovica podľa Záverečných účtov

** Prostriedky z externých zdrojov získané mestskou časťou, resp. jej kultúrnymi inštitúciami, na realizáciu kultúrnych projektov

KULTÚRNA INFRAŠTRUKTÚRA V MESTE ŽARNOVICA

Mesto Žarnovica spravuje niekoľko priestorov, ktoré sú využívané na kultúrne účely. **Kultúrny dom²** v meste spĺňa viacero funkcií. V budove sídli **Oddelenie kultúry, mládeže a športu**, **Mestská knižnica** a **Základná umelecká škola**. Na organizovanie kultúrnych podujatí slúži **spoločenská sála** s kapacitou 184 trvalých miest na sedenie a 26 ďalších miest na sedenie (stoličky) a **tanečná sála ZUŠ** s kapacitou 60 miest na sedenie. Napriek tomu, že priestory Kultúrneho domu boli zrekonštruované v roku 2013, možno identifikovať viacero nedostatkov z hľadiska možnosti ich využitia.

Mestský športový areál má kapacitu až 6 000 miest a slúži na organizovanie veľkých kultúrnych a športových podujatí v meste. Mesto plánuje rekonštrukciu už dlhodobo, je identifikovaná aj v aktuálnom Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja, avšak doteraz sa nepodarilo na ňu získať prostriedky. Rekonštrukciou by sa športový areál mohol stať tiež sídlom Oddelenia kultúry, mládeže a športu, ktoré v súčasnosti v areáli využíva časť exteriéru ako svoje skladové priestory, a tiež **Centra voľného času**. To od novembra 2018 sídli v priestoroch Základnej školy na ulici Fraňa Kráľa v dvoch triedach a jeho aktivity sú prevažne športového a len čiastočne aj kultúrneho charakteru.

V roku 2016 mesto odkúpilo budovu **Horného kaštieľa³**, ktorá je národnou kultúrnou pamiatkou postavenou na prelome 15. a 16. storočia. Kaštieľ v minulosti slúžil najmä ako predpevnosť inej kultúrnej pamiatky – Hradu Revište. Po požiari v meste Žarnovica bol kaštieľ v druhej polovici 19. storočia prestavaný a v prvej polovici 20. storočia adaptovaný na kancelársku budovu. Dnes dlhodobo nevyužívaný objekt by sa plánovanou rekonštrukciou mal v budúcnosti transformovať na funkčný objekt slúžiaci verejnosti, v ktorom vzniknú priestory pre Obradnú sieň, Mestskú knižnicu a tiež menšiu galériu či múzeum. Mesto Žarnovica okrem prevádzky priestorov

² Zdroj: Rozhovor so zamestnancami Oddelenia kultúry, mládeže a športu Mestského úradu Žarnovica Ing. Jozefom Pieckom a Ing. Ivanou Kupčiovou dňa 25. 10. 2018.

³ Zdroj: https://www.zarnovica.sk/historia.php?id_menu=123356&limited_level=1&stop_menu=123356.

vo svojom vlastníctve využíva aj priestory v **Dolnom kaštieli** – predovšetkým ako Obradnú sieň a na realizáciu občasných krátkodobých výstav.

Tabuľka 3 Prehľad kultúrnej infraštruktúry a jej kapacít v meste Žarnovica⁴

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Divadlá	0	0	0	0	0	0
Sedadlá v divadlách	0	0	0	0	0	0
Kiná stále	1	0	0	0	0	0
Sedadlá v kinách stálych*	248	184 + 26	184 + 26	184 + 26	184 + 26	184 + 26
Premietacie sály	1	1	1	1	1	1
Kultúrno-osvetové zariadenia	1	1	2	n/a	n/a	n/a
Múzeá	0	0	0	0	0	0
Galérie	0	0	0	0	0	0
Verejné knižnice vrátane pobočiek	1	1	1	1	1	1
Verejné knižnice – počet knižných jednotiek	11 613	11 775	9 412	9 772	10 109	10 242
Verejné knižnice – počet používateľov	368	154	353	n/a	n/a	n/a
Zariadenia na voľný čas a záujmové činnosť pre deti a mládež	2	2	2	2	2	2

Poznámka:

* Údaje o kapacite sedadiel premietacej sály, ktorá však už nie je využívaná ako stále kino, boli po roku 2013 doplnené na základe informácií od pracovníkov Oddelenia kultúry, mládeže a športu mesta Žarnovica.

Okrem Mestskej knižnice sa v okrese Žarnovica nachádza ďalších 11 verejných knižníc. Ide predovšetkým o menšie obecné knižnice a (najväčšiu) mestskú knižnicu v Novej Bani. V okrese sa nachádza celkovo **57 nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok⁵**. Štyri pamiatky spadajú do katastrálneho územia mesta Žarnovica, a to **Pomník Sovietskej armády, socha sv. Jána Nepomuckého, bývalý hradný palác (Horný kaštieľ) a hrad Revište**. Hrad Revište je v súčasnosti v procese záchrany a rekonštrukcie, čo by malo z dlhodobého hľadiska zabezpečiť zvýšenie atraktívnosti regiónu z hľadiska cestovného ruchu. Medzi známe kultúrne pamiatky v okrese patrí tiež **Benediktínsky kláštor v Hronskom Beňadiku**.

KULTÚRNI AKTÉRI PÔSOBIACI NA ÚZEMÍ MESTA A KULTÚRNE PODUJATIA

KULTÚRNE DEDIČSTVO, ARCHÍVY A KNIŽNICE

Združenie na záchranu hradu Revište⁶ je dobrovoľným združením fyzických a právnických osôb, ktorého cieľom je záchrana a obnova národnej kultúrnej pamiatky, zrúcaniny hradu Revište. Vzniklo v roku 2011 a jeho aktivity spočívajú v organizovaní pravidelných výskumných a záchranných prác formou dobrovoľníckych brigád a v publikačnej a edičnej činnosti pre rôzne typy médií a nosičov. Združenie je pravidelne podporované finančnými a materiálnymi darmi či už od súkromných darcov, neziskových organizácií alebo inštitúcií verejného sektora (napr. Ministerstvo kultúry Slovenskej

⁴ Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, dostupné na: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/ku3001rr/Divadla%C3%A1%20%5Bku3001rr%5D.

⁵ Zdroj: Register nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok, dostupné na: <https://www.pamiatky.sk/sk/page/register-nkp-tabulkove-zoznamy>.

⁶ Zdroj: <http://www.hradreviste.sk/zdruzenie/historia>.

republiky, Mesto Žarnovica). Tiež pravidelne získava príspevky z Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky na preplácanie miezd nezamestnaným, ktorí sa podieľajú na záchrane hradu. Združenie organizuje na hrade Revište rôzne typy kultúrnych podujatí, napr. *Noc hradov a zručností na Revišti*, ktorého súčasťou sú ukážky historických bojov, divadlo a premietanie filmov. Okrem toho sa v roku 2018 v rámci *Dní európskeho kultúrneho dedičstva* realizovala komentovaná obhliadka hradu a počas *Dňa detí na hrade* tiež rozprávková cesta na hrad.

Mestská knižnica v Žarnovici⁷ organizačne spadá pod Oddelenie kultúry, mládeže a športu. Má úctyhodnú – viac ako storočnú – históriu, keďže bola zriadená 13. marca 1903 vtedajšou obecnou radou v Žarnovici. V súčasnosti svoje služby poskytuje v troch oddeleniach – *Oddelenie pre deti a mládež od 6 rokov*, *Oddelenie pre dospelých* a *Oddelenie náučnej literatúry*. Z celkového počtu 490 registrovaných užívateľov tvoria dospelí čitatelia 60% a deti a mládež 40%. Registrovaní členovia knižnice majú možnosť okrem absenčných a prezenčných výpožičiek využiť tiež medziknižničné výpožičné, bibliograficko-informačné, reprografické služby, konzultačné a poradenské služby. Od októbra 2016 je celý knižničný fond spravovaný prostredníctvom programu CLAVIUS. Knižnica navyše poskytuje rôzne doplnkové služby aj pre neregistrovaných členov, napr. pripojenie na internet, kopírovanie a tlačenie dokumentov, predaj Žarnovického mesačníka či predpredaj vstupeniek na kultúrne podujatia. Mesačný priemer návštevnosti knižnice presahuje 550 čitateľov a mesačný počet výpožičiek kníh alebo časopisov dosahuje takmer 1 400 kusov. Mestská knižnica realizuje tiež projekt *Darujte knižnici novú knihu*, vďaka ktorému v roku 2018 do knižničného fondu pribudlo 120 kníh od 35 darcov. Na doplnenie ponuky knižnice slúži tiež **knižná búdka** v parku pri knižnici, z ktorej si môže verejnosť voľne bez poplatkov nonstop požičiavať, zamieňať a vracať knihy.

Matica slovenská je historicky významná ustanovizeň slovenského národa v oblasti kultúrnej, spoločenskej a vedeckej činnosti⁸. Jej poslaním je okrem iného rozvíjať kultúrny a spoločenský život všetkých občanov žijúcich na území Slovenskej republiky s cieľom upevniť národné uvedomenie, vysokú vzdelanosť a zároveň zabezpečovať tvorbu a ochranu kultúrneho dedičstva. **Miestny odbor Matice slovenskej Žarnovica**⁹ je jednou z jej organizačných jednotiek, ktoré Matica zriaďuje na území Slovenskej republiky ako aj v zahraničí. Odbor bol založený v roku 1920 a od začiatku sa orientoval predovšetkým na propagáciu slovenskej literatúry, časopisov, vzdelávaciu činnosť, rozvoj slovenského ľudového umenia a ochranu národných pamiatok. Činnosť odboru bola obnovená v roku 1990 a v zmysle poslania Matice slovenskej sa v súčasnosti Miestny odbor Žarnovica spolupodieľa na organizovaní kultúrnych, športových a spoločenských podujatí v meste Žarnovica. Ich cieľom je, okrem iného, pripomenúť si významné historické udalosti a významné osobnosti (napr. Karol Bielek, pedagóg a publicista). Od roku 2001 pôsobí pri ňom aj **spevácka skupina Prameň** združujúca ženy v seniorskom veku, ktoré sa snažia širokej verejnosti sprístupniť ľudové piesne, tradície a zvyky zo svojho regiónu. Za takmer dve desaťročia svojho pôsobenia skupina absolvovala viac ako päťsto vystúpení na rôznych mestských, regionálnych či celoslovenských podujatiach.

⁷ Zdroj: <https://www.zarnovica.sk/kniznica.phtml?id5=22006> a rozhovor s vedúcou knižnice Evou Tomovou dňa 25. 10. 2018.

⁸ Zdroj: Stanovy Matice slovenskej, dostupné na: <http://matica.sk/wp-content/uploads/2015/04/stanovy.rtf>.

⁹ Zdroj: https://www.zarnovica.sk/kulturno-spolocenske-organizacie-a-zdruzenia.phtml?id_menu=80954&limited_level=1&stop_menu=80954&hyb=80954.

V meste Žarnovica a širšom okolí pôsobí niekoľko aktérov z oblasti scénického umenia. **Spevácky zbor Žarnov**¹⁰ vznikol v roku 1953 ako amatérsky súbor. V súčasnosti združuje občanov mesta Žarnovica a blízkeho okolia, ktorí reprezentujú kultúrno-osvetovú činnosť mesta, má 21 členov a jeho repertoár pozostáva najmä z trojhlasných úprav ľudových a cirkevných piesní. Garantom speváckeho zboru je Oddelenie kultúry, mládeže a športu, ktoré členom zboru zabezpečuje potrebné materiálne a finančné zabezpečenie. V roku 2009 obnovilo svoju činnosť popri Oddelení kultúry, mládeže a športu aj amatérske ochotnícke **Divadlo Pri pekárni**, ktoré svoje predstavenia inscenuje v Kultúrnom dome v Žarnovici.

Základná umelecká škola v Žarnovici pôsobí ako jeden z dôležitých aktérov pri organizovaní **koncertov pre verejnosť** (napr. pravidelné interné koncerty, jarný a vianočný koncert žiakov ZUŠ, koncert učiteľov ZUŠ alebo Žarnovické pódium – súťaž kapiel ZUŠ z celého Slovenska). Jedným z úspešných príkladov kapiel, ktoré vznikli v rámci ZUŠ a lokálne pôsobia, je **multižánrová skupina Arcon** so štyrmi členmi a repertoárom skladajúcim sa zo známych domácich aj zahraničných piesní.

Svoju tradíciu má aj **Detský tanečný súbor Prvosienka** určený predovšetkým deťom v predškolskom veku, ktorý funguje pod záštitou **Centra voľného času** a jeho vystúpenia sú súčasťou kultúrnych podujatí v meste Žarnovica. Centrum spolupracuje s inými aktérmi v meste (napr. miestnymi materskými a základnými školami, Základnou umeleckou školou, knižnicou či Oddelením kultúry, mládeže a športu) pri organizácii rôznych kultúrnych a spoločenských aktivít v záujme zmysluplného využitia voľného času všetkých vekových kategórií a prevencie drogových závislostí a kriminality.

Dychová hudba **Hodrušanka** bola oficiálne založená až v roku 1954 ako samostatná hodrušská hudba. Predtým pôsobila ako kostolná dychová hudba, ktorá neskôr účinkovala na podujatiach banického charakteru (napr. oslavy či zábavy). V súčasnosti je aj vďaka viacerým významným oceneniam známa na celom Slovensku. Hoci Hodrušanka pôsobí v neďalekej obci Hodruša-Hámre, viacerí z jej pätnástich členov pochádzajú z mesta Žarnovica, kde sa koná aj väčšina podujatí, na ktorých súbor vystupuje.

Pri organizovaní kultúrnych podujatí pre seniorov je aktívna **Okresná organizácia Jednoty dôchodcov v Žarnovici**. Najznámejším a najväčším z nich je *Prehliadka speváckych súborov seniorov okresu Žarnovica*, ktorá v roku 2018 mala už svoj 14. ročník.

UMELECKÉ VZDELÁVANIE

Základná umelecká škola Žarnovica¹¹ je rozpočtovou organizáciou mesta Žarnovica. Prvé zmienky o škole siahajú do roku 1955, kedy sa vyučoval iba hudobný kurz, avšak od roku 1958 sa stala pobočkou Ľudovej školy umenia v Novej Bani. Samostatnou škola sa stala až v roku 1963 pod názvom Ľudová škola umenia a vyučovalo sa v hudobnom, tanečnom a výtvarnom odbore. V roku 1990 sa so zmenou legislatívy škola premenovala na Základnú umeleckú školu v Žarnovici.

¹⁰ Zdroj: <https://www.zarnovica.sk/zbor-zarnov.phtml?id3=26878> a rozhovor so zamestnancami Oddelenia kultúry, mládeže a športu Mestského úradu Žarnovica Ing. Jozefom Pieckom a Ing. Ivanou Kupčiovou dňa 25. 10. 2018.

¹¹ Zdroj: https://zuszarnovica.sk/?page_id=35 a rozhovor s Patrikom Gontkom, riaditeľom Základnej umeleckej školy v Žarnovici, dňa 25. 10. 2018.

V súčasnosti sídli škola v priestoroch Kultúrneho domu, ktorý v rokoch 2012 – 2013 prešiel rozsiahlou rekonštrukciou, čím škole pribudli nové priestory ako tanečná sála, výtvarný ateliér a nové triedy. Vzdelanie v *hudobnom, literárno-dramatickom, výtvarnom a tanečnom odbore* poskytuje škola deťom nielen z mesta Žarnovica, ale aj zo širšieho okolia. V škole pôsobí 19 pedagogických zamestnancov, ktorí celkovo viac ako 330 študentov pripravujú ako amatérskych umelcov, ktorí budú schopní tvoriť, interpretovať a prijímať umenie. Najväčšie umelecké talenty majú tiež možnosť pripraviť sa na svoje ďalšie štúdium na stredných a vysokých umeleckých školách a konzervatóriách. Okrem koncertov pre verejnosť organizuje Základná umelecká škola aj pravidelné výstavy.

Fungovanie **Strednej odbornej školy Žarnovica**¹² sa začalo v roku 1950 pod názvom Stredisko pracujúceho dorastu. V období rokov 1958 až 1975 škola sídlila v priestoroch Horného kaštieľa, významnej kultúrnej pamiatky v meste. V súčasnosti škola poskytuje vzdelanie v štyroch odboroch, z ktorých jedným je aj *grafik digitálnych médií*. Vďaka kvalitnému technickému vybaveniu školy, ktoré pozostáva z niekoľkých ateliérov, dielní a počítačových učební, dostávajú absolventi tohto odboru kvalitné vzdelanie, vďaka čomu sú uplatniteľní vo viacerých oblastiach kultúrneho a kreatívneho priemyslu. Absolventi sú spôsobilí pre prácu v hernom priemysle, vo fotografických ateliéroch či pri tvorbe videoprodukcie a animácií.

Súkromná stredná umelecká škola Hodruša-Hámre¹³ sídli v obci Hodruša-Hámre, neďaleko mesta Žarnovica. Škola vznikla v roku 1902 ako učňovská škola popri továrni Szandrik, ktorá tak začala s prípravou vlastných odborníkov na spracovanie striebra. V priebehu rokov škola niekoľkokrát prešla procesom transformácie, kedy sa menila jej forma, zriaďovatelia a názov. Škola si však vždy zachovala umeleckoremeselné zameranie odborov, ku ktorým sa postupom času pridali aj odbory zamerané na dizajn. V súčasnosti škola poskytuje vzdelanie v ôsmich odboroch. Medzi odbory s umeleckoremeselným zameraním patria *zlatníctvo a strieborníctvo, umelecké zámočníctvo a kováčstvo, plošné a plastické rytie kovov a zlatník a klenotník*. Medzi odbory, ktoré sú zamerané na dizajn, patria *grafika vizuálnych komunikácií, propagačná grafika, dizajn – fotografický dizajn a propagačné výtvarníctvo*. Absolventi týchto odborov by sa mohli podieľať na rozvoji kultúrneho a kreatívneho priemyslu v regióne.

AUDIOVÍZIA

PANORÁMAproduction¹⁴ je filmové štúdio, založené v roku 2000. Štúdio sa zaoberá produkčnou a postprodukčnou stránkou audiovizuálnych diel a jeho široké spektrum záujmu zahŕňa tvorbu dokumentov, reklamných filmov a spravodajských spotov. V roku 2006 začala spoločnosť vysielateľ ako lokálna televízia TV Panoráma v meste Žarnovica a blízkom okolí. Spočiatku televízia vysielala najmä písané spravodajstvo, postupom času však začali pribúdať rubriky ako *Gratulácie a spomienky, Rady a recepty, Rozhovory, Flash správy* alebo komerčné *Inzeráty a Oznamy*. Od roku 2007 začala televízia pravidelne vysielateľ živé prenosy zo zasadnutí Mestského zastupiteľstva a v roku 2009 bol spustený internetový spravodajský portál ako alternatíva k televízii, ktorý zhromažďuje a archivuje vysielaný obsah a informuje o dianí v meste. V súčasnosti sa spravodajským obsahom televízia zameriava prioritne na región Žarnovica a blízkeho okolia, jej publicistický obsah má však nadregionálny charakter. Programová štruktúra televízie sa skladá

¹² Zdroj: <https://www.soszc.eu/index.php/skola/historia-a-sucasnost>.

¹³ Zdroj: <http://ssushh.sk/skola/>.

¹⁴ Zdroj: <http://www.panoramapro.sk/prod/index.htm>.

z 22 relácií, vrátane spravodajstva, predpovedi počasia a záznamov zo zasadnutia poslancov Mestského zastupiteľstva a Banskobystrického samosprávneho kraja.

Hoci mesto Žarnovica neprevádzkuje kino od roku 2013, prezentáciu filmového umenia pre verejnosť sa čiastočne snaží obnoviť organizácia **Mestský mládežnícky parlament Žarnovica**. Tá niekoľkokrát do roka – v spolupráci s mestom – organizuje v sále Kultúrneho domu premietanie filmov odlišných žánrov pre rôzne vekové kategórie, na ktoré má verejnosť vstup zdarma. Počas letných mesiacov, v prípade priaznivého počasia, sú filmy premietané pod holým nebom.

OSTATNÉ OBLASTI KULTÚRNEHO A KREATÍVNEHO PRIEMYSLU

Oblasť **literatúry** podporuje **Mestská knižnica v Žarnovici**¹⁵ tým, že niekoľkokrát v roku organizuje rôzne typy podujatí pre čitateľov všetkých vekových kategórií. Najmä v marci v rámci *Mesiaca knihy* sa v knižnici konajú exkurzie, interaktívne čítania, literárne hry, kvízy ako aj špeciálne podujatia venované deťom z miestnej materskej a základnej školy. Počas celého roka sa organizujú tiež besedy so spisovateľmi či výstavy lokálnych umelcov.

Za jedinečné miesto spojenia zážitkového poznávania zvierat a prírody s kultúrnymi aktivitami, najmä pre deti a školy, možno považovať **Zveropark**¹⁶ v Revištskom Podzámčí pri Žarnovici je tiež. Počas sezóny sú pripravované rôzne tematické víkendy s pestrým programom, v rámci ktorých môžu deti zažiť napr. inscenované prezentácie rozprávok v rámci scenérie parku so zvieratami. Súčasťou areálu je tiež amfiteáter, kde sa organizujú rôzne kultúrne podujatia a workshopy.

O zachovanie včelárskeho remesla sa v meste Žarnovica snaží **Regionálny spolok včelárov Slovenska Žarnovica**, ktorý s finančnou podporou mesta Žarnovica pravidelne od roku 2011 organizuje v auguste *Krajský medový festival*. Súčasťou celodenného programu je okrem rôznych súťaží a ochutnávok medových výrobkov tiež výstava výrobkov z vosku, včelárskych pomôcok a kultúrny program, sprevádzaný dychovou hudbou.

Mestský mládežnícky parlament Žarnovica¹⁷ vznikol v roku 2010 s cieľom zabezpečovať v meste aktivity a podujatia pre mládež a aj iné vekové kategórie. Jeho aktivity sú rôznorodé. Parlament zastrešoval, napríklad, súťaž o nové logo mesta Žarnovica alebo anketu Mládežník roka. Tiež sa aktívne politicky angažuje a spolupracuje s predstaviteľmi a oddeleniami mesta Žarnovica. Počas svojho fungovania bol jeho zástupcovia členmi komisie pri tvorbe *Koncepcie práce s deťmi a mládežou, Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Žarnovica* a tiež *Komunitného plánu sociálnych služieb*. V roku 2016 sa mládežnícky parlament stal členom *Národného mládežníckeho parlamentu*, ktorý združuje mestské mládežnícke parlamenty a reprezentuje ich na celoslovenskej úrovni.

V meste Žarnovica pôsobí tiež organizácia **Laura – združenie mladých**¹⁸, ktorej miestne stredisko vzniklo v roku 1999. Poslaním tohto cirkevného združenia je v saleziánskom duchu rozvíjať osobnosti mladých ľudí, špeciálne dievčat a mladých žien, a podporovať plnohodnotné využitie ich voľného času. Aktivity združenia sa realizujú vďaka práci tímov, kde jedným z nich je aj kultúrny tím.

¹⁵ Zdroj: Rozhovor s Evou Tomovou, vedúcou knižnice v Žarnovici, dňa 25. 10. 2018.

¹⁶ Zdroj: <http://www.zveropark.sk/zazijete-u-nas>.

¹⁷ Zdroj: <http://mmpzc.sk/o-n%C3%A1s>.

¹⁸ Zdroj: <https://www.laura-mladez.sk/o-nas/kto-sme/>.

Ten organizuje dva typy podujatí, ktoré združenie familiárne nazýva *Kultúrnymi umeleckými formáciami (KUFRE)*. *Balíte kufre k nám* je sériou hudobných, divadelných a tanečných podujatí pre mladých. V rámci aktivity *Balíme kufre k vám* navštevuje kultúrny tím združenia iné strediská a realizuje tak odborný program rozvoja detí a mladých v hudobnej, divadelnej alebo tanečnej oblasti.

Jedným z aktérov zameraných na prácu so seniormi je **Okresná organizácia Jednoty dôchodcov na Slovensku v Žarnovici**¹⁹, ktorá združuje občanov staršieho veku. Jej aktivity spočívajú vo vytváraní podmienok na realizáciu záujmov seniorov, v organizovaní ich dobrovoľníckej činnosti, realizácii systému celoživotného vzdelávania a v podpore kultúrno-spoločenských aktivít. Pri svojej činnosti Jednota spolupracuje jednak s ústrednými orgánmi štátnej správy, odborovými a záujmovými organizáciami a inými združeniami a tiež vyvíja aktivity smerujúce k medzinárodnej spolupráci s organizáciami združujúcimi seniorov. Mesto prevádzkuje aj **Denné centrum pre seniorov Žarnov** ako miesto stretávania sa seniorov. Okrem iných aktivít centrum slúži ako miesto pre organizovanie rôznych spoločenských a kultúrnych podujatí pri príležitosti, napr. Dňa matiek, Turíc či Mesiaca úcty k starším.

IDENTIFIKOVANÉ HLAVNÉ POTREBY V OBLASTI KULTÚRY

NEDOSTATOČNÁ PONUKA AKTIVÍT NA ROZVOJ KULTÚRY A KREATIVITY PRE ŠPECIFICKÉ SKUPINY

Kultúrne aktivity organizované mestom Žarnovica a jej inštitúciami pokrývajú mnohé cieľové skupiny. Väčšina podujatí je určená **všetkým obyvateľom mesta bez rozdielu veku** a je **spoplatnená**. Výnimku tvoria Dni mesta, ktoré sú širokej verejnosti dostupné bezplatne. Medzi skupiny, na ktoré je zamerané veľa podujatí a aktivít, patria **rodičia a deti**. Základná umelecká škola organizáciou rôznych koncertov podporuje nielen deti a mládež v ich záujme o kultúru, ale mobilizuje aj širšiu skupinu ich rodičov a iných príbuzných, ktorí sa daných podujatí vo veľkom počte zúčastňujú. V rámci knižnice sa tiež pravidelne organizujú čítania pre deti s rodičmi. Taktiež miestne materské a základné školy, spolu s Centrom voľného času a Oddelením kultúry, mládeže a športu, zameriavajú mnoho podujatí práve na túto cieľovú skupinu. V rámci roka viacero podujatí v Žarnovici je tiež venovaných **seniorom**, ktoré pre nich organizuje Oddelenie kultúry, mládeže a športu, ale tiež Denné centrum pre seniorov Žarnov či Jednota dôchodcov.

Napriek tomu že v meste sa koná veľké množstvo podujatí pre širokú verejnosť, tie **nedostatočne pokrývajú špecifické záujmy a potreby niektorých skupín. Chýbajú špecifické podujatia orientované na mladých ľudí do 30 rokov a tiež aj vhodné priestory pre ich neformálne stretávanie.** Z hľadiska budúceho rozvoja mesta je však táto skupina kľúčová pre zvrátenie negatívneho rastu obyvateľstva, keďže v danom veku mladí ľudia robia kľúčové rozhodnutia o svojej budúcnosti. Taktiež u dospelých do 40 rokov možno badať jemný nárast v meste aj okrese (viď tabuľku 4). **Samospráva by preto mala venovať pozornosť zvýšeniu ponuky kultúrnych podujatí a kreatívnych aktivít pre mladých ľudí do 30 rokov a zvýšiť atraktivnosť regiónu pre trvalé usadenie dospelých do 40 rokov aj s celými rodinami.** To by mohlo pomôcť obmedziť ich odchod do iných častí Slovenska alebo zahraničia resp. motivovalo ich vrátiť sa späť.

¹⁹ Zdroj: <http://jds.sk/?p=285>.

Tabuľka 4 Porovnanie údajov o počte obyvateľov podľa veku²⁰

Obyvateľstvo podľa veku	Mesto Žarnovica					Okres Žarnovica				
	2001		2011		Trend Rozdiel 2011-2001	2001		2011		Trend Rozdiel 2011-2001
	Počet	Podiel (v %)	Počet	Podiel (v %)		Počet	Podiel (v %)	Počet	Podiel (v %)	
Vek										
0-14	1 329	20%	965	15%	-5,28%	5 098	18%	3 807	14%	-4,39%
15-19	605	9%	416	6%	-2,76%	2 249	8%	1 699	6%	-1,87%
20-29	1 175	18%	1 106	17%	-0,77%	4 461	16%	4 321	16%	-0,19%
30-39	851	13%	1 053	16%	3,32%	3 591	13%	4 182	15%	2,45%
40-49	1 067	16%	855	13%	-3,00%	4 069	15%	3 607	13%	-1,41%
50-64	954	14%	1 409	22%	7,25%	4 363	16%	5 609	21%	4,92%
65+	570	9%	686	11%	1,93%	3 608	13%	3 852	14%	1,17%
nezistený	45	1%	0	0%	-0,68%	195	1%	7	0%	-0,68%
SPOLU	6 596	100%	6 490	100%	-106	27 634	100%	27 084	100%	-550
Priemerný vek	34,2		38,4		4,2	37		40,1		3,1

V meste Žarnovica žije podľa údajov Štatistického úradu SR²¹ okrem obyvateľov slovenskej národnosti (88,20 %) aj niekoľko minoritných skupín obyvateľov. Najväčšie zastúpenie mali v roku 2011 obyvatelia rómskej (0,80 %), poľskej (0,45 %), českej (0,39 %) a maďarskej (0,12 %) národnosti.

Tabuľka 5 Porovnanie údajov o počte obyvateľov podľa národnosti²²

Obyvateľstvo podľa národnosti	Mesto Žarnovica					Okres Žarnovica					Slovenská republika				
	2001		2011		Trend Rozdiel 2011-2001	2001		2011		Trend Rozdiel 2011-2001	2001		2011		Trend Rozdiel 2011-2001
	Počet	Podiel (v %)	Počet	Podiel (v %)		Počet	Podiel (v %)	Počet	Podiel (v %)		Počet	Podiel (v %)	Počet	Podiel (v %)	
Národnosť															
Slovenská	6 305	95,59%	5 724	88,20%	-7,39%	26 844	97,14%	24 454	90,29%	-6,85%	4 614 854	85,79%	4 352 775	80,65%	-5,14%
Maďarská	8	0,12%	8	0,12%	0,00%	30	0,11%	33	0,12%	0,01%	520 528	9,68%	458 467	8,49%	-1,18%
Rómska	106	1,61%	52	0,80%	-0,81%	257	0,93%	122	0,45%	-0,48%	89 920	1,67%	105 738	1,96%	0,29%
Rusínska	4	0,06%	0	0,00%	-0,06%	9	0,03%	7	0,03%	-0,01%	24 201	0,45%	33 482	0,62%	0,17%
Ukrajinská	1	0,02%	1	0,02%	0,00%	67	0,24%	56	0,21%	-0,04%	10 814	0,20%	7 430	0,14%	-0,06%
Česká	48	0,73%	25	0,39%	-0,34%	128	0,46%	75	0,28%	-0,19%	44 620	0,83%	30 367	0,56%	-0,27%
Nemecká	2	0,03%	2	0,03%	0,00%	9	0,03%	9	0,03%	0,00%	5 405	0,10%	4 690	0,09%	-0,01%
Poľská	26	0,39%	29	0,45%	0,05%	33	0,12%	40	0,15%	0,03%	2 602	0,05%	3 084	0,06%	0,01%
Chorvátska	0	0,00%	0	0,00%	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0,00%	890	0,02%	1 022	0,02%	0,00%
Srbská	0	0,00%	0	0,00%	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0,00%	434	0,01%	698	0,01%	0,00%
Ruská	0	0,00%	0	0,00%	0,00%	5	0,02%	9	0,03%	0,02%	1 590	0,03%	1 997	0,04%	0,01%
Židovská	0	0,00%	0	0,00%	0,00%	0	0,00%	1	0,00%	0,00%	218	0,00%	631	0,01%	0,01%
Moravská	0	0,00%	4	0,06%	0,06%	0	0,00%	8	0,03%	0,03%	0	0,00%	3 286	0,06%	0,06%
Bulharská	0	0,00%	0	0,00%	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0,00%	0	0,00%	1 051	0,02%	0,02%
Iná	96	1,46%	5	0,08%	8,48%	252	0,91%	19	0,07%	7,47%	63 379	1,18%	9 825	0,18%	6,09%
Nezistená			640	9,86%				2 251	8,31%				382 493	7,09%	
Počet obyvateľov spolu	6 596	100,00%	6 490	100,00%	-106	27 634	100,00%	27 084	100,00%	-550	5 379 455	100,00%	5 397 036	100,00%	17 581

Mesto Žarnovica sa nachádza v Atlase rómskych komunít 2013²³, podľa ktorého podiel rómskeho obyvateľstva na celkovom počte obyvateľov v meste tvorí 8,40 %. Rozdiel v údajoch medzi Štatistickým úradom SR (ďalej aj „ŠÚ SR“) a Atlasom rómskych komunít je spôsobený odlišnou metodológiou výskumu a zberom dát. ŠÚ SR pracuje s informáciami priamo od členov domácností, ktorí môžu zvoliť svoju národnosť podľa svojho uváženia. Avšak zber údajov pre Atlas rómskych komunít vychádza z rozhovorov s pracovníkmi mestských a obecných úradov v mestách a obciach, v ktorých minimálne 30 obyvateľov deklaruje rómsku národnosť v rámci *Sčítania osôb, domov a bytov* realizovaného ŠÚ SR. Rómska menšina tak predstavuje pomerne veľkú skupinu obyvateľov, ktorá má

²⁰ Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov v rokoch 2001 a 2011, získané

z <http://sodb.infostat.sk/sodb/sk/2001/format.htm> a <https://census2011.statistics.sk/tabulky.html>.

²¹ Zdroj: Štatistický úrad SR, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov v roku 2011, dostupné na: <http://census2011.statistics.sk/>

²² Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov v rokoch 2001 a 2011, získané z <http://sodb.infostat.sk/sodb/sk/2001/format.htm> a <https://census2011.statistics.sk/tabulky.html>.

²³ Zdroj: <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/socialne-vylucene-spolocenstva/dokumenty.html>.

svoje špecifické potreby avšak aj potenciál, ktoré je nutné zohľadniť aj v rámci rozvoja kultúry a kreativity.

Rómskej komunite venuje mesto Žarnovica zvýšenú pozornosť v rámci svojho *Komunitného plánu sociálnych služieb na roky 2018 – 2023*²⁴. Najväčšia koncentrácia obyvateľov rómskej národnosti sa nachádza na ul. Tehelnej, kde žijú takmer dve tretiny rómskeho obyvateľstva mesta, často bez elektriny, vody a kanalizácie. Kľúčovými problémami v práci s touto cieľovou skupinou sú najmä nedostatok finančných zdrojov a personálnych kapacít mestského úradu ako aj nezáujem cieľovej skupiny o aktívne riešenie problémov. **Avšak chýbajú tiež priestory pre sociálne poradenstvo, záujmovú činnosť, preventívne aktivity či edukáciu.** Navyše je tiež nedostatok zdravotníckych asistentov a terénnych sociálnych pracovníkov. Hoci v minulosti v meste fungovali dve komunitné centrá pre prácu s rómskou komunitou, pre nezáujem o spoluprácu najmä zo strany členov komunity zanikli, **preto v súčasnosti takého zariadenie chýba. Opätovným vytvorením komunitného centra by mesto Žarnovica mohlo zabezpečiť komplexné sociálne a komunitné služby pre túto skupinu obyvateľov.**

Od roku 2017 v meste pôsobí nový subjekt – **Občianske združenie Black and white**²⁵, ktorého poslaním je zlepšovať vzťahy rómskej minority s ostatnými národnostnými skupinami. **Zameriava sa primárne na vytváranie priestoru pre všestranný osobnostný, kultúrny a plnohodnotný rozvoj rómskeho etnika prostredníctvom kultúrnych aktivít a práce s deťmi a mládežou.** Medzi najvýznamnejšie podujatia, ktoré aktivisti spojení so združením organizujú pravidelne od roku 2016, patrí **multikultúrny festival Gipsy Fest** určený pre všetky vekové kategórie. Podujatie sa organizuje na Mestskom športovom areáli v Žarnovici a radí sa medzi najväčšie a najvýznamnejšie rómske festivaly na Slovensku, na ktorom vystupujú známi umelci z oblasti hudby a tanca, najmä rómskeho pôvodu. Okrem toho občianske združenie organizuje aj niekoľko menších kultúrno-spoločenských podujatí, napr. pri príležitosti Medzinárodného dňa detí, Karneval, Stavanie mája, Halloween a Mikuláš.

Viaceré aktivity mesta v sociálnej oblasti – napr. poskytovanie základného sociálneho poradenstva, poskytnutie zamestnania občanom s nízkou kvalifikáciou, a či snaha o integráciu detí zo sociálne znevýhodneného prostredia v rámci povinnej školskej dochádzky – riešia potreby rómskej komunity len čiastočne. **Avšak kultúra ako komunikačný a osvetový nástroj ponúka obrovský potenciál pre cielenú, strategickú a systematickú prácu s rómskou komunitou, ktorá by mohla priniesť v dlhodobom horizonte výraznejšie výsledky.**

NEDOSTATOČNÁ KAPACITA A KVALITA INFRAŠTRUKTÚRY PRE KULTÚRNE PODUJATIA

Mesto Žarnovica má limitované priestorové podmienky pre organizovanie kultúrnych podujatí v exteriéri aj interiéri. Hlavný priestor pre podujatia v interiéri, Kultúrny dom, tvorí jedna spoločenská sála. Tá má od roku 2013 znížený počet miest na sedenie z 248 na maximálne 210 (po pridaní 26 stoličiek), čím sa znížila jej celková kapacita, hoci sa vytvoril bezbariérový priestor pre návštevníkov s pohybovými obmedzeniami. Spoločenská sála Kultúrneho domu sa tiež stala jediným priestorom, ktorý je využívaný rôznymi kultúrnymi aktérmi v meste pre nácvik aj prezentáciu (napr. Literárno-dramatického odboru ZUŠ, Detského tanečného súboru Prvosienka, Divadelného súboru Pri

²⁴ Zdroj: https://www.zarnovica.sk/download_file_f.php?id=993838.

²⁵ Zdroj: <http://www.kaloparneha.sk/onas.html>.

pekárni, ako aj všetkých ďalších subjektov krátkodobo hostujúcich v meste). V priestoroch Kultúrneho domu (v šatni) máva pravidelne skúšky aj Spevácka skupina Prameň. Taktiež tým, že v priestore sídlia tri rôznorodé pracoviská s odlišným zameraním z hľadiska svojho pôsobenia (administratíva, voľnočasové aktivity pre deti a dospelých), dochádza k ich vzájomnému rušeniu z hľadiska zvuku aj priestoru. Navyše budova Kultúrneho domu pri toľkých aktéroch využívajúcich jej priestory nemá dostatočnú skladovú kapacitu pre nevyhnutné scénické potreby a technické pomôcky. Samotné usporiadanie priestoru limituje tiež organizovanie niektorých typov podujatí v Žarnovici, ako sú napr. spoločenské udalosti, plesy či konferencie, ktoré sa kedysi organizovali v Sociálnom dome. Z dôvodu nedostatočnej kapacity priestorov v požadovaných termínoch bolo mesto nútené si od septembra 2018 prenajať na nácvik Speváckeho zboru Žarnov triedu v Základnej škole na ul. Fraňa Kráľa.

Hlavný priestor pre organizovanie väčších podujatí v exteriéri, mestský športový areál, je v zlom technickom stave. Mesto ho plánuje obnoviť do roku 2020 (opatrenie 1.3.4 *Revitalizácia a dostavba objektu Mestského športového areálu* s predbežným rozpočtom 3 382 000 €). V prípade jeho rekonštrukcie by architektonicky návrh mal **zohľadniť možnosti celoročného využívania rôznymi vekovými skupinami a tiež potreby kultúrnych aktérov.** V areáli by mali byť vytvorené priestory pre činnosť Oddelenia kultúry, mládeže a športu a Centra voľného času. **Taktiež by tam mala vzniknúť nová multifunkčná sála pre 300 osôb s tanečným parketom a pódium, moderné zázemie pre účinkujúcich aj účastníkov podujatí a tiež ďalšie skladovacie priestory.** Celkovo by v novom areáli malo byť možné organizovať rôznorodé typy športových aj kultúrnych podujatí, napr. koncertov hudobných skupín či vystúpení iných scénických telies. Dané úpravy zvýšia možnosť dlhodobého a ekonomicky udržateľného využitia objektu vďaka rozšíreniu užívateľov o nové subjekty.

Kľúčovou potrebou je vyriešiť možnosti klubových priestorov pre mladých v Žarnovici pre zmysluplné trávenie ich voľného času a organizovanie kultúrnych a spoločenských podujatí pre nich. V minulosti bol takým priestorom klub Juventus, ktorý sa nachádza v podzemných priestoroch Kultúrneho domu a ktorý bol neskôr využívaný pre prácu s rómskou komunitou. **V súčasnosti taký priestor v Žarnovici neexistuje ani pre mladých a ani pre rómsku komunitu – keďže nefunguje komunitné centrum.** Viaceré občianske združenia pôsobiace v Žarnovici – napr. Mládežnícky parlament Žarnovica zameraný na mladých ľudí či združenie Black and White zamerané na prácu s rómskou komunitou – sa snažia realizovať osvetové, spoločenské aj kultúrne aktivity pre svoje cieľové skupiny. Avšak kontinuálnym problémom, s ktorým zápasia, je dostupnosť, vhodnosť či kapacita priestorov potrebných pre tieto činnosti. **Prioritou mesta by preto v nasledujúcom období malo byť zabezpečiť infraštruktúrne (priestorové i materiálne) podmienky pre realizáciu zaujímavých aktivít, ktoré budú rozvíjať spoločenský, kultúrny a kreatívny potenciál týchto dvoch špecifických skupín obyvateľov.**

NÍZKY DOPYT OBYVATEĽSTVA PO KULTÚRE

Mesto Žarnovica podporuje kultúru na rôznych úrovniach. Ročne sa v meste organizuje viac ako tridsať kultúrnych podujatí určených rôznym vekovým skupinám. Mesto systémovo z rozpočtových prostriedkov financuje organizovanie kultúrnych podujatí, umelecké vzdelávanie či činnosť knižnice. Prostredníctvom dotácii podporuje tiež rôzne miestne organizácie a združenia pri realizácii zmysluplných kultúrnych a spoločenských aktivít pre verejnosť. **Avšak problém, na ktorý**

dlhodobu naráža Oddelenie kultúry, mládeže a športu ako aj iní kultúrni aktéri pôsobiaci v meste, je nepredvídateľnosť správania miestneho publika a všeobecne nízky záujem o účasť na kultúrnych podujatiach s výberom vstupného.

Faktory môžu byť viaceré. Na jednej strane môžu súvisieť s kúpnu silou obyvateľstva či ekonomickými možnosťami regiónu. Pri porovnaní časti vybraných ukazovateľov chudoby (pomer viacdetných a neúplných domácností či vybavenosť kúpeľňou – viď tabuľku 6) však mesto aj okres Žarnovica kopírujú hodnoty celoslovenského priemeru. Niekoľko výnimiek avšak možno nájsť. Úroveň nezamestnanosti sa síce nachádza nad slovenským priemerom, ale markantný je predovšetkým jej pokles od roku 2011 – z takmer 21% na necelých 7%. Úroveň vzdelania je tiež celkovo nižšia, keďže v meste aj okrese žije viac obyvateľov so stredoškolským úplným a menej s vyšším odborným / vysokoškolským vzdelaním ako v celoslovenskom priemere. Ďalší ukazovateľ (nevybavenosť domácností kúpeľňami) poukazuje na horšiu socio-ekonomickú situáciu v okrese ako v meste Žarnovica (v okrese dvojnásobok hodnoty).

Napriek tomu, že socio-ekonomická situácia čiastočne vysvetľuje správanie lokálnych obyvateľov, je možné predpokladať vplyv aj iných faktorov, predovšetkým nedostatočnej výchovy ku kultúre. Z tohto dôvodu mesto Žarnovica, ak chce systematicky rozvíjať kultúrny a kreatívny potenciál vo svojej lokalite, musí nevyhnutne investovať čas a kapacity na edukáciu miestnych obyvateľov všetkých vekových skupín s cieľom podnietiť v nich dopyt po kultúre a rozvoji kreativity.

Tabuľka 6 Vybrané ukazovatele chudoby na miestnej úrovni²⁶

Ukazovateľ	Mesto Žarnovica		Okres Žarnovica		Slovenská republika	
	Hodnota	Podiel na celkovom počte	Hodnota	Podiel na celkovom počte	Hodnota	Podiel na celkovom počte
Miera evidovanej nezamestnanosti*						
ÚPSVaR k 31.12.2011			20,86%		13,59%	
ÚPSVaR k 31.10.2018			6,95%		5,23%	
Celkový počet obyvateľov ** - SODB 2011	6 490	100%	27 084	100%	5 397 036	100%
SPOLU základné + stredné	2 400	36,98%	10 853	40,07%	2 052 528	38,03%
SPOLU stredné úplné	2 208	34,02%	8 519	31,45%	1 515 973	28,09%
SPOLU vyššie odborné + VŠ	734	11,31%	3 090	11,41%	828 584	15,35%
Celkový počet domácností - SODB 2011	2 155	100%	9 049	100%	1 802 071	100%
Viacdetné domácnosti***	1 134	52,62%	4 738	52,36%	952 705	52,87%
Neúplné domácnosti***	200	9,28%	725	8,01%	189 353	10,51%
Celkový počet bytov - SODB 2011	1 900	100%	8 378	100%	1 669 903	100%
Nevybavenosť kúpeľňou***	39	2,05%	395	4,71%	48 519	2,91%

Poznámky:

* Údaje zo štatistik Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky pre roky 2011 a 2017, dostupné na:

https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky.html?page_id=1254

** Údaje o počte obyvateľov podľa stupňa najvyššieho dosiahnutého vzdelania zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011, dostupné na:

<https://census2011.statistics.sk/tabulky.html>

*** Údaje o počte domácností z databázy DATAcube Štatistického úradu Slovenskej republiky, dostupné na:

<http://datacube.statistics.sk/#/folder/sk/1000396>

²⁶ Podľa: Michálek, A. (2004): Poverty at the local level (Poverty centres in Slovakia). *Geografický časopis*, 56/3, 225 – 247.

Získané z

https://www.researchgate.net/publication/298393446_CHUDOBA_NA_LOKALNEJ_UROVNI_CENTRA_CHUDOBY_NA_SLOVE_NSKU.

NEDOSTATOČNE VYUŽITÝ EKONOMICKÝ POTENCIÁL KULTÚRNEHO A KREATÍVNEHO PRIEMYSLU

Mesto Žarnovica má potenciál vo viacerých oblastiach kultúrneho a kreatívneho priemyslu. Dlhodobo tu pôsobia viacerí kultúrni aktéri v oblasti scénického umenia – už či tanečné zoskupenia, spevácky zbor, amatérsky divadelný súbor alebo hudobné skupiny. Umelecké vzdelávanie s viac ako polstoročnou tradíciou vychováva nielen budúcich interpretačných umelcov, ale aj vzdelaných konzumentov umenia. Obrovský potenciál má tiež umelecké remeslo, či dizajn alebo multimédiá, v ktorých sa vzdelávajú mladí ľudia v regióne. **Problémom však je, že vzdelanie získané v umeleckých či umelecko-priemyselných odboroch nemajú mladí ľudia kde uplatniť v praxi, keďže v rámci regiónu nie je dostatok pracovných príležitostí v týchto oblastiach.**

Historicky v Žarnovici pôsobila firma Preglejka a.s., ktorá spracovávala drevnú hmotu do formy preglejky, avšak bez dodania pridanej (kreatívnej) hodnoty prvotnému materiálu. S fungovaním firmy je úzko spojená činnosť Strednej odbornej školy v Žarnovici, v ktorej sa dlhodobo uskutočňoval praktický výcvik študentov. **Škola zriadená Banskobystrickým samosprávnym krajom v súčasnosti síce naďalej pôsobí v regióne, avšak jej absolventi majú obmedzené možnosti lokálneho uplatnenia.** Taktiež koordinácia a spolupráca medzi Strednou odbornou školou a ostatnými lokálnymi aktérmi (mesto a ostatné subjekty v oblasti kultúry) nie je veľmi rozvinutá.

Samostatnou oblasťou je cestovný ruch a potenciál jeho rozvoja s prepojením na kreatívne odvetvia. Turizmus je spojený aj s miestnou časťou Revištské Podzámčie, kde sú sústredené mnohé turisticky zaujímavé objekty (napr. Revištský rybník či zrúcanina hradu Revište). Medzi ďalšie atraktívne lokality v okolí patrí napr. vrch Vtáčnik, zrúcanina hradu Bzenica, zachovaný opevnený kláštor Hronský Beňadik, zaniknutý hrad Rudno či chránené krajinné oblasti Štiavnické vrchy a Ponitrie. Oblastná organizácia cestovného ruchu Región GRON vznikla v roku 2012 v meste Žarnovica za výraznej podpory primátora mesta. Združuje celkovo 39 subjektov – 2 miest, 15 obcí, 2 školy a 20 organizácií súkromného a neziskového sektora z okresu Žarnovica, ktoré majú záujem o rozvoj cestovného ruchu ako aj celkového kultúrneho, spoločenského a športového života v regióne. **Mesto Žarnovica však nemá vytvorené dostatočné kapacity, aby dokázalo cielene rozvíjať turistický potenciál lokality aj s využitím inovatívnych nástrojov a postupov, ktoré práve kultúrne a kreatívne odvetvia ponúkajú.**

STRATEGICKÉ PRIORITY PRE OBLASŤ KULTÚRY NA LOKÁLNEJ, REGIONÁLNEJ A NÁRODNEJ ÚROVNI

Strategické dokumenty na úrovni kraja a mesta definujú priority, ciele a opatrenia v oblasti podpory rozvoja kultúry, na ktoré príslušná územná úroveň dlhodobo zameriava svoje aktivity. Jednotlivé strategické dokumenty definujú priority v oblasti kultúry nasledovným spôsobom.

STRATÉGIA ROZVOJA KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA ROKY 2014 – 2020

Stratégia rozvoja kultúry Slovenskej republiky na roky 2014 – 2020²⁷ predstavuje kľúčový strategický dokument pre oblasť kultúry na Slovensku. Definuje dlhodobú víziu pre oblasť kultúry „*Kultúra je zušľachťujúcou energiou, utvára identitu a charakter spoločnosti dovnútra i vonok. Tvorí hodnoty, vďaka ktorým je život hodný žitia. Nastavuje kritické zrkadlo spoločenskej realite. Kultúra*

²⁷ Zdroj: Stratégia rozvoja kultúry Slovenskej republiky na roky 2014 – 2020, získané z http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-164554?prefixFile=m_.

má základ v slobodnej tvorivosti jednotlivca a spolu s aktivitou kultúrnych skupín sa spája do spoločného tkaniva kultúry spoločnosti. Kultúra uchováva hodnoty minulosti živé pre prítomnosť a tvorivou reflexiou prítomnosti tvorí nové hodnoty. Spoločným zapojením všetkých aktérov vytvoríme podmienky na jednotu kultúry v rozmanitosti svojbytných kultúr. Kultúrny aspekt včleníme do procesu výchovy a vzdelávania, aby výchova a vzdelávanie neboli iba odovzdávaním informácií, ale prispievali ku kultivácii človeka. Budeme napomáhať tvorivému spájaniu hodnôt minulých s hodnotami súčasnými. Budeme prepájať ekonomické a kultúrne prostredie tak, aby ekonomická sila živila kultúru a aby kultúra mohla uplatniť svoj ekonomický potenciál.“ (s. 12)

Stratégia rozvoja kultúry mesta Žarnovica sa vzťahuje k viacerým strategickým oblastiam: **(SO1) Formovanie kultúrnych potrieb a dopytu po kultúre výchovou a vzdelaním**, ktorá je zameraná na podporu funkčných prvkov v systéme kultúrnej výchovy a vzdelávania a na prezentáciu kultúry pre verejnosť s využitím moderných obsahov; **(SO2) Zachovanie a sprístupnenie kultúrneho dedičstva**, ktorej cieľom je podporiť obnovu infraštruktúry a sprístupňovanie obsahu kultúrneho dedičstva ako aj vytvoriť podmienky na ochranu, podporu a sprístupňovanie prejavov tradičnej ľudovej kultúry; **(SO4) Nastavenie funkčného systému financovania v oblasti kultúry** so zámerom podporiť tvorbu systémových finančných nástrojov na podporu kultúrnych aktivít; a **(SO5) Funkčný model využitia kreativity a kultúry v hospodárskom rozvoji Slovenska**, ktorý predpokladá vytvorenie ekonomického modelu s využitím potenciálu kreatívneho priemyslu a zvýšenie povedomia o hospodárskom potenciáli kreativity.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA BANSKOBYSSTRICKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA NA ROKY 2015 – 2023

Kultúra na úrovni kraja je zachytená v **Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja na roky 2014 – 2020** ako súčasť *Prioritnej oblasti 2 Lepšia kvalita života – služby pre ľudí*, v rámci ktorej je definovaný **Špecifický cieľ 2.5: Zachovať a zhodnotiť kultúrne dedičstvo, kultúru a tradície územia**. Tento cieľ predpokladá dobudovanie kultúrnej infraštruktúry ochranu a obnovu a revitalizáciu pamiatkového fondu na podporu miestnej ekonomiky. Tiež je jeho súčasťou vytvorenie podmienok pre zachovanie rozmanitosti ponuky aktivít a služieb v oblasti kultúry.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MESTA ŽARNOVICA NA ROKY 2014 – 2020

Základným strategickým dokumentom mesta Žarnovica je **Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Žarnovica na roky 2014 – 2020**²⁸. V ňom si mesto Žarnovica stanovilo strategickú víziu byť „*otvoreným a bezpečným mestom priateľských, vzdelaných a pracovitých občanov s pozitívnym vzťahom k mestu, ktoré rozvážnym a cieľavedomým rozvojom zabezpečuje obyvateľom zvyšovanie kvality života. Úspešnou realizáciou regionálnych politík, využitím verejných a súkromných investícií dosiahnuť využitie vnútorného potenciálu, vyrovnanie regionálnych disparít a vyvážený rozvoj mesta.*“ (s. 32) Samostatný koncepčný alebo strategický dokument pre oblasť kultúry mesto vypracovaný nemá. Pre zabezpečenie rozvoja mesta v oblasti kultúry a kreativity

²⁸ Zdroj: https://www.zarnovica.sk/download_file_f.php?id=546312.

mesto Žarnovica zadefinovalo v Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta niekoľko oblastí, opatrení a projektov, prostredníctvom ktorých chce strategické ciele mesta dosahovať.

Tabuľka 7: Prehľad oblastí, opatrení a projektov zameraných na podporu kultúry a kreativity

Prioritná oblasť	Opatrenie	Projekt	Indikatívna výška nákladov
Sociálna	1.3. Podpora kultúrnych, športových, spoločenských aktivít a skvalitnenie materiálno-technického vybavenia v oblasti kultúrnej a športovej infraštruktúry.	1.3.1 Podpora zachovania kultúrnej pamiatky – hrad Revište	10 000 EUR
		1.3.4 Revitalizácia a dostavba objektu Mestského športového areálu	3 382 000 EUR
		1.3.5 Revitalizácia verejných priestorov a vybudovanie verejných WC a zastrešeného pódia (ul. A. Sládkoviča)	150 000 EUR
Ekonomická	2.5. Podpora aktivít a projektov v oblasti kreatívneho priemyslu	Pre toto opatrenie neboli definované žiadne projekty.	-

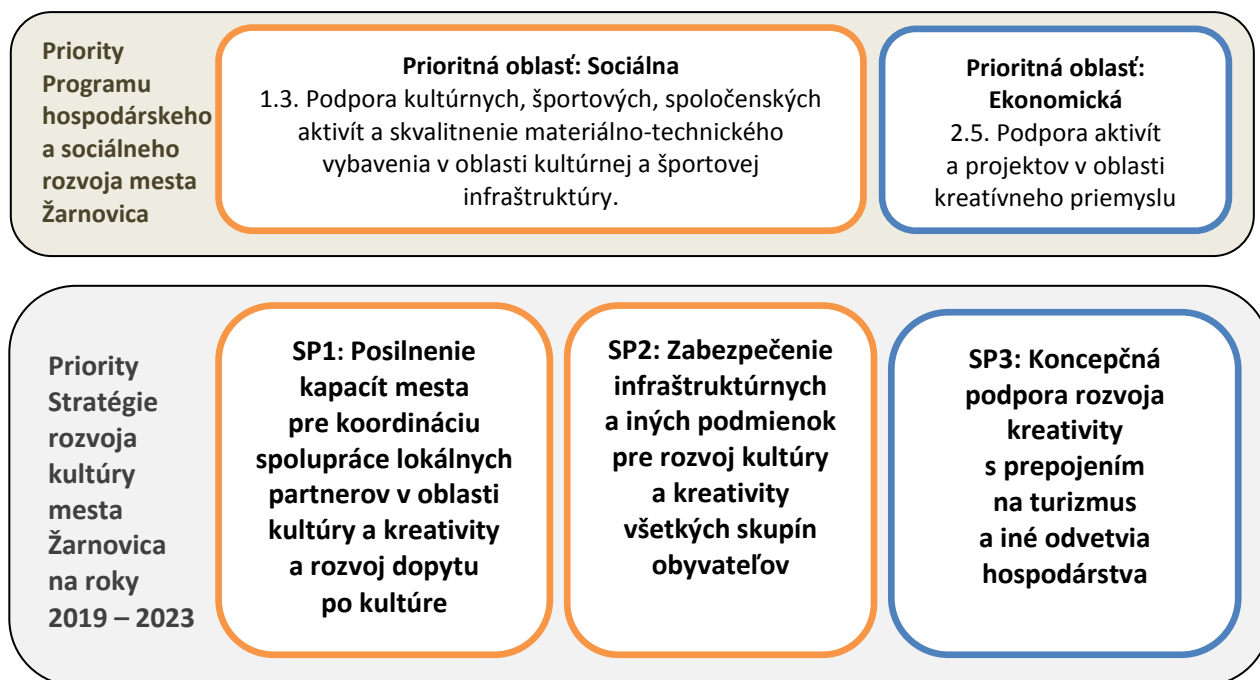
STRATÉGIA ROZVOJA KULTÚRY AKO NÁSTROJ PRE STRATEGICKÉ RIADENIE KULTÚRY

Kultúra v meste Žarnovica vychádza zo stabilných základov kultúrneho dedičstva, dlhodobej tradície podujatí a stavia na stabilnej báze návštevníkov. Nad rámec tradičných podujatí vhodne využíva všetky kultúrno-športové areály nachádzajúce sa v území. Súbežne s kultúrnymi podujatiami sa rozvíja knižnica, ktorá zabezpečuje knižničné, vzdelávacie, poznávacie služby a tiež aktívne pracuje s komunitou – v obmedzenom rozsahu na základe existujúcich kapacít.

V každej oblasti podpory kultúry je viditeľná snaha o kontinuálne zlepšovanie a záväzok realizátorov pokračovať v zvyšovaní kvality poskytovaných služieb. Mesto vie uskutočniť viaceré opatrenia na systémovej úrovni, aby bolo možné definovať, ukotviť a podporiť kultúrnu politiku. Opatrenia sú zachytené v strategických prioritách a návrhoch opatrení pre rozvoj kultúry. **Mesto Žarnovica však nemá v súčasnosti samostatný strategický ani iný záväzný dokument, ktorý by definoval zásady kultúrnej politiky a strategicky kultúru riadil.** Oblasť kultúry je súčasťou *Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja*, čiastočne sa kultúry dotýka *Komunitný plán sociálnych služieb* (predovšetkým so zameraním na skupiny seniorov, osôb ohrozených sociálnym vylúčením, rodiny, deti a mládež), ako aj *Koncepcia práce s deťmi a mládežou*.

Dlhodobým zámerom predkladanej *Stratégie rozvoja kultúry mesta Žarnovica na roky 2019 – 2023* je preto koncepčne určiť kľúčové rozvojové priority v oblasti kultúry pre ďalšie obdobie, zohľadňujúc pritom lokálne črty a podmienky. Cieľom je tiež poskytnúť široké spektrum služieb v oblasti kultúry so silným akcentom na kvalitu, dostupnosť, kontinuitu, a zohľadňovanie nových trendov.

Schéma 1: Strategické opatrenia Stratégie rozvoja kultúry mesta Žarnovica na roky 2019 – 2023 v nadväznosti na ciele Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Žarnovica na roky 2014 – 2020

3. STRATÉGIA ROZVOJA KULTÚRY MESTA ŽARNOVICA NA ROKY 2019 – 2023

STRATEGICKÁ VÍZIA

Kultúra je zdrojom inšpirácie, kreativity a identity. Kultúrne hodnoty sú votkané do tkaniva komunity, ktorej sme súčasťou. V kultúre sa minulé spája so súčasným, aby spolu vytvorili základ pre niečo nové, čo vznikne ich kreatívnym pretvorením. Mesto Žarnovica preto chce podporovať kultúru a kreativitu v najširšom zmysle. Chceme, aby v meste Žarnovica si každý obyvateľ našiel to svoje, žil tu rád a bol hrdý na svoju lokalitu. Aby jednotlivci mali možnosť sa aktívne a tvorivo vyjadriť, aj kvalitnú kultúru konzumovať. Aby kultúrne organizácie sa mohli rozvíjať i kreatívne tvoriť. A aby vďaka vzájomnej spolupráci sa konali zaujímavé kultúrne podujatia, vznikali kreatívne projekty a podnecovali sa tvorivé partnerstvá. Budeme tiež radi, ak čo najviac ľudí zo Slovenska i zahraničia objaví krásu a bohatstvo nášho regiónu. Preto sa budeme snažiť podporiť a rozvíjať ekonomický potenciál, ktorý kultúra a kreativita majú – pre zlepšenie života všetkých.

NAVRHOVANÉ STRATEGICKÉ PRIORITY A OPATRENIA

STRATEGICKÁ PRIORITA 1: POSILNENIE KAPACÍT MESTA PRE KOORDINÁCIU SPOLUPRÁCE LOKÁLNYCH PARTNEROV V OBLASTI KULTÚRY A KREATIVITY A PODPORA DOPYTU PO KULTÚRE

Kultúra je zušľachťujúcou energiou, ktorá prináša nové podnety pre vnútorný rast komunity a je zdrojom jej vonkajšieho napredovania. Pre kultúru je potrebné vytvoriť v meste Žarnovica také postavenie a podmienky, aby mohli byť všetky jej kľúčové prvky zachytené, podporené a svojou energiou prispievali k rastu miestnej komunity. Koordinácia a facilitácia spolupráce lokálnych partnerov v oblasti kultúry a kreativity je nevyhnutná. Bez integrácie snáh všetkých relevantných aktérov nie je možné dosiahnuť synergie ani rozvoj regiónu. Mesto Žarnovica sa preto musí zhostiť vodcovskej úlohy v tomto procese a vyčleniť na to potrebné kapacity.

Kultúra a kreativita sa však nemôžu rozvíjať bez hmotnej podpory. Potrebujú tiež investície. Financovanie kultúry v rámci rozpočtu samospráv býva často poddimenzované. Mesto kultúre zo svojho rozpočtu nemôže vždy venovať dostatočný objem finančných prostriedkov, pretože často je nútené prioritizovať iné oblasti. Dôležité bude preto sa usilovať o podporu lokálnych aktivít v oblasti kultúry a kreativity tak z miestnych ako aj externých zdrojov. Len tak je možné systémovo zabezpečiť ich udržateľnosť – účinnou synergiou verejných financií, súkromných investícií a dobrovoľníckych aktivít ako aj zvyšovaním kultúrnej spotreby obyvateľov.

OPATRENIA

- 1.1. Vypracovať podrobnejší akčný plán pre implementáciu *Stratégie rozvoja kultúry mesta Žarnovica na roky 2019 – 2023*, vrátane detailného implementačného a finančného plánu.
- 1.2. Zvýšiť personálnu kapacitu v rámci zamestnancov mesta na strategické riadenie kultúry, koordináciu spolupráce aktérov z rôznych sektorov (verejný, súkromný, neziskový), organizovanie kultúrnych podujatí – aj pre špecifické skupiny obyvateľstva – a podporu turizmu.

- 1.3. Posilniť kapacity Oddelenia kultúry, mládeže a športu resp. Mestskej knižnice pre prácu so širokou verejnosťou na zvýšenie záujmu a dopytu po kultúre.
- 1.4. Realizovať priebežné mapovanie kultúrnych aktérov pôsobiacich a tvoriacich v rámci mesta Žarnovica, ich činnosti a potrieb.
- 1.5. Vytvoriť systém pre aktívne vyhľadávanie a získavanie externých zdrojov pre financovanie projektov v oblasti kultúry a pre podporu ich implementácie v rámci Mestského úradu Žarnovica.

STRATEGICKÁ PRIORITA 2: ZABEZPEČENIE INFRAŠTRUKTÚRNYCH A INÝCH PODMIENOK PRE ROZVOJ KULTÚRY A KREATIVITY VŠETKÝCH SKUPÍN OBYVATEĽOV

Kultúra tvorí jeden z hlavných základov modernej vzdelanostnej spoločnosti. Vďaka nej vznikajú nielen veľké estetické i etické hodnoty, ale má aj perspektívny ekonomický potenciál. Oblasť kultúry umožňuje unikátne a prirodzené prepájanie nemateriálnych a ekonomických hodnôt, a preto je na jej rozvoj potrebné vyčleniť primerané zdroje. Pri dobre nastavenom systéme môže byť oblasť kultúry nielen spotrebiteľom finančných prostriedkov, ale i tvorcom ekonomických hodnôt. Preto je potrebné vytvárať také podmienky, ktoré umožnia nasledujúcim generáciám získavať objektívne informácie o etnokultúrnych tradíciách bez inštitucionálnych a technických bariér. Musí to však byť spojené s propagáciou a popularizáciou týchto tradícií formami, ktoré ich budú integrovať do súčasného kultúrneho života. Je potrebné ich zaodiť do súčasného kultúrneho jazyka tak, aby u mladej generácie vzbudili potrebný záujem.

Kultúra predstavuje dôležitý prvok kultivácie človeka. Umožňuje podporovať a oceňovať kreativitu a tiež rozvíjať kreatívny potenciál jednotlivcov i celých komunít. Dokáže tiež živými formami sprostredkovať osvojenie súčasného i minulého kultúrneho bohatstva. Navyše otvára priestor pre nové formy výchovy, vzdelávania, osvety i terapeutickú podporu pre široké spektrum jednotlivcov a komunít. Kultúra by však nemala byť iba jednou zo zložiek výchovy či vzdelávania. Mala by inšpirovať celú prácu s jednotlivcom tak, aby sa stala formou kultivácie celej osobnosti človeka. V meste Žarnovica žijú rôznorodé skupiny obyvateľov. Mnohí z nich majú možnosť zúčastňovať sa kultúrnych podujatí či rozvíjať svoj kreatívny talent. Niektoré komunity však potrebujú získať nové podnety pre svoj rozvoj. Preto je potrebné sa na nich špecificky zamerať a v širokom partnerstve identifikovať a ponúknuť nové typy aktivít a podujatí.

OPATRENIA

- 2.1. Zvýšiť kvalitu infraštruktúry pre organizovanie kultúrnych podujatí v exteriéri aj interiéri na území mesta Žarnovica prostredníctvom rekonštrukcie Horného kaštieľa a mestského športového areálu.
- 2.2. Zabezpečiť vhodné a dostatočné priestorové kapacity v rámci Kultúrneho domu a iných zariadení mesta pre činnosť všetkých mestských aktérov v oblasti kultúry, t.j. Oddelenie kultúry, mládeže a športu, Základná umelecká škola, Mestská knižnica, Centrum voľného času, Spevácky zbor Žarnov a Divadlo Pri pekárni.
- 2.3. Podporiť realizáciu kultúrnych a kreatívnych aktivít zameraných na mladých ľudí do 30 rokov v regióne prostredníctvom vytvorenia priestoru pre ich stretávanie a pre prezentáciu lokálnych umelcov.

- 2.4. Zabezpečiť podmienky (infraštruktúrne aj personálne) pre systematickú prácu s rómskou komunitou na území mesta – s hľadaním možností pre využitie kultúry ako osvetového nástroja.

STRATEGICKÁ PRIORITA 3: KONCEPČNÁ PODPORA ROZVOJA KREATIVITY S PREPOJENÍM NA TURIZMUS A INÉ ODVETVIA HOSPODÁRSTVA

Súčasnosť je charakteristická tým, že sa mení pohľad na rolu kultúry a kreativity v spoločnosti. Kreativita začína byť vnímaná ako nevyhnutná súčasť inovácií a predpoklad ekonomického a sociálneho rozvoja. No a kreatívni ľudia a umelci sú pre hospodárstvo, aj to lokálne, kľúčoví. Oni prinášajú nápady, vytvárajú koncepty a tvoria nové formy pre dôležité posolstvá. Preto podpora priemyslu – ktorý je postavený na kreativite, prináša vysokú pridanú hodnotu a má obrovský inovačný potenciál – by mala tvoriť jednu z priorít rozvoja kultúry i lokálneho hospodárstva. Môže tak totiž prispieť k vytvoreniu nových pracovných príležitostí, k zvýšeniu konkurencieschopnosti lokality a jej zatraktívneniu pre nových aj pôvodných obyvateľov.

Schopnosť kultúry tvoriť hodnoty predstavuje silný ekonomický potenciál. V regióne Gron – s mestom Žarnovica ako jeho centrom – investícia do kultúry a kreativity môže podporiť rozvoj turizmu. A tým podnietiť aj rozvoj lokálnej ekonomiky. Prostriedky investované do kultúry sa vrátia mnohonásobne zúročené v kultúrnych produktoch a službách. Samospráva preto potrebuje vytvoriť podmienky na funkčné prepojenie ekonomického a kultúrneho prostredia tak, aby ekonomická sila podporovala kultúru a kultúra naplno uplatnila svoj ekonomický potenciál.

OPATRENIA

- 3.1. V spolupráci s partnermi pôsobiacimi v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu identifikovať systémové kroky pre koncepčný rozvoj kreativity s prepojením na turizmus a iné odvetvia hospodárstva.
- 3.2. Zadefinovať značku, vytvoriť vizuálnu identitu a komunikačnú stratégiu mesta Žarnovica v spolupráci s lokálnymi partnermi.
- 3.3. Podporiť marketingovú prezentáciu regiónu pomocou integrovaných produktov kultúrneho turizmu v spolupráci s lokálnymi subjektmi (napr. cestovné kancelárie, združenia cestovného ruchu, informačné centrum).
- 3.4. Vytvoriť systém pre identifikovanie a podporu kreatívnych jednotlivcov pôsobiacich v meste a realizáciu aktivít zameraných na široký rozvoj kreativity vo všetkých oblastiach aj vekových skupinách.

4. IMPLEMENTAČNÝ RÁMEC STRATÉGIE KULTÚRY

ČASOVÝ RÁMEC, ZODPOVEDNOSTI A FINANCOVANIE IMPLEMENTÁCIE STRATÉGIE

Strategické priority a opatrenia	Zodpovednosť	Časový rámec	Zdroj financovania
Strategická priorita 1: Posilnenie kapacít mesta pre koordináciu spolupráce lokálnych partnerov v oblasti kultúry a kreativity a podpora dopytu po kultúre			
1.1. Vypracovať podrobnejší akčný plán pre implementáciu <i>Stratégie rozvoja kultúry mesta Žarnovica na roky 2019 – 2023</i> , vrátane detailného implementačného a finančného plánu.	Mesto Žarnovica	01 – 06/2019	Rozpočet mesta
1.2. Zvýšiť personálnu kapacitu v rámci zamestnancov mesta na strategické riadenie kultúry, koordináciu spolupráce aktérov z rôznych sektorov (verejný, súkromný, neziskový), organizovanie kultúrnych podujatí – aj pre špecifické skupiny obyvateľstva – a podporu turizmu.	Mesto Žarnovica v spolupráci s partnermi	06/2019 – 12/2023	Rozpočet mesta, zdroje EŠIF
1.3. Posilniť kapacity Oddelenia kultúry, mládeže a športu / Mestskej knižnice pre prácu so širokou verejnosťou na zvýšenie záujmu a dopytu po kultúre.	Mesto Žarnovica	07/2019 – 12/2023	Rozpočet mesta, zdroje EŠIF
1.4. Realizovať priebežné mapovanie kultúrnych aktérov pôsobiacich a tvoriacich v rámci mesta Žarnovica, ich činnosti a potrieb.	Oddelenie kultúry, mládeže a športu	01/2019 – 12/2023	Rozpočet mesta
1.5. Vytvoriť systém pre aktívne vyhľadávanie a získavanie externých zdrojov pre financovanie projektov v oblasti kultúry a pre podporu ich implementácie v rámci Mestského úradu Žarnovica.	Mesto Žarnovica	07/2019 – 12/2023	Rozpočet mesta, zdroje EŠIF
Strategická priorita 2: Zabezpečenie infraštruktúrnych a iných podmienok pre rozvoj kultúry a kreativity všetkých skupín obyvateľov			
2.1. Zvýšiť kvalitu infraštruktúry pre organizovanie kultúrnych podujatí v exteriéri aj interiéri na území mesta Žarnovica prostredníctvom rekonštrukcie Horného kaštieľa a mestského športového areálu.	Mesto Žarnovica	Kaštieľ: 01/2019 – 12/2020 Športový areál: 01/2019 – 12/2021	Rozpočet mesta, zdroje EŠIF, štátny rozpočet, Finančný mechanizmus EHP a Nórska
2.2. Zabezpečiť vhodné a dostatočné priestorové kapacity v rámci Kultúrneho domu a iných zariadení mesta pre činnosť všetkých mestských aktérov v oblasti kultúry, t.j. Oddelenie kultúry, mládeže a športu, Základná umelecká škola, Mestská knižnica, Centrum voľného času, Spevácky zbor Žarnov a Divadlo Pri pekárni.	Mesto Žarnovica	01 – 12/2020	Rozpočet mesta, iné zdroje
2.3. Podporiť realizáciu kultúrnych a kreatívnych aktivít zameraných na mladých ľudí do 30 rokov v regióne prostredníctvom vytvorenia priestoru pre ich stretávanie a pre prezentáciu lokálnych umelcov.	Mesto Žarnovica v spolupráci s Mestským mládežníckym parlamentom	01/2019 – 12/2020	Rozpočet mesta, iné zdroje
2.4. Zabezpečiť podmienky (infraštruktúrne aj personálne) pre systematickú prácu s rómskou komunitou na území mesta – s hľadaním možností	Mesto Žarnovica	07/2020-12/2023	Rozpočet mesta, zdroje EŠIF

Strategické priority a opatrenia	Zodpovednosť	Časový rámec	Zdroj financovania
pre využitie kultúry ako osvetového nástroja.			
Strategická priorita 3: Koncepčná podpora rozvoja kreativity s prepojením na turizmus a iné odvetvia hospodárstva			
3.1. V spolupráci s partnermi pôsobiacimi v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu identifikovať systémové kroky pre konceptný rozvoj kreativity s prepojením na turizmus a iné odvetvia hospodárstva.	Mesto Žarnovica	01 – 12/2019	Rozpočet mesta
3.2. Zadefinovať značku, vytvoriť vizuálnu identitu a komunikačnú stratégiu mesta Žarnovica v spolupráci s lokálnymi partnermi.	Mesto Žarnovica	07/2019 – 06/2020	Rozpočet mesta
3.3. Podporiť marketingovú prezentáciu regiónu pomocou vytvorenia integrovaných produktov kultúrneho turizmu v spolupráci s lokálnymi subjektmi (napr. cestovné kancelárie, združenia cestovného ruchu, informačné centrum).	Mesto Žarnovica v spolupráci s OOCR Región Gron	01/2020 - 2023	Rozpočet mesta, iné zdroje
3.4. Vytvoriť systém pre identifikovanie a podporu kreatívnych jednotlivcov pôsobiacich v meste a realizáciu aktivít zameraných na široký rozvoj kreativity vo všetkých oblastiach a vekových skupinách.	Mesto Žarnovica	06/2020 – 12/2023	Rozpočet mesta, iné zdroje

Vysvetlivky:

EŠIF – Európske štrukturálne a investičné fondy

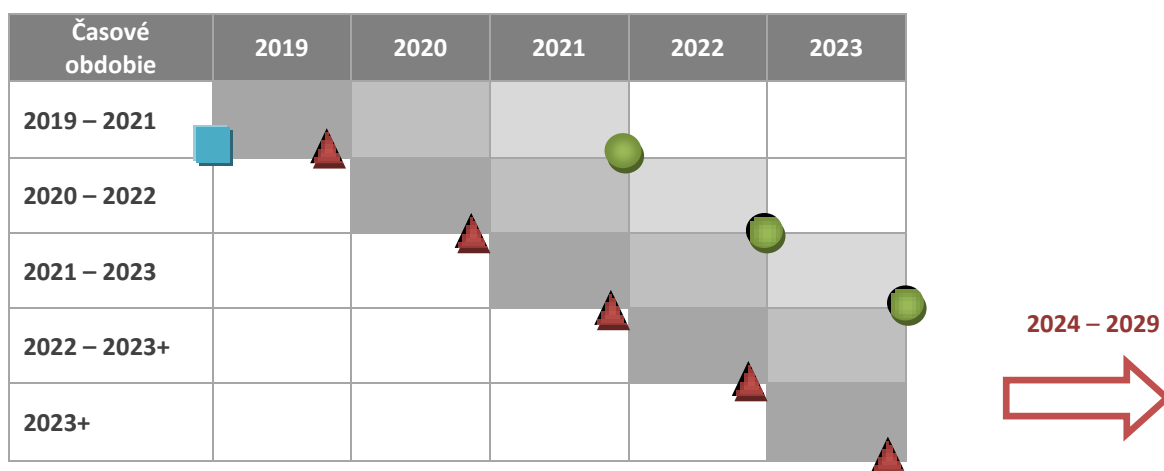
EHP – Európsky hospodársky priestor

RIADENIE, MONITOROVANIE A HODNOTENIE STRATÉGIE

Riadenie realizácie *Stratégie rozvoja kultúry mesta Žarnovica na roky 2019 – 2023* sa bude realizovať na úrovni vedenia mesta a Oddelenia kultúry, mládeže a športu. Jednotliví aktéri budú zodpovedať za realizáciu aktivít ako aj generovanie projektov v rámci danej strategickej oblasti. Ich zodpovednosťou bude vytvárať a budovať partnerstvá s kľúčovými partnermi v oblasti kultúry, kreativity a turizmu s cieľom dosiahnuť čo najefektívnejšiu realizáciu plánovaných aktivít. Detailný harmonogram prác a zodpovedností by mal byť vypracovaný počas prvých šiestich mesiacov implementácie stratégie.

Systém monitorovania realizácie úloh *Stratégie rozvoja kultúry* je navrhnutý ako kontinuálny proces priebežného vyhodnocovania a plánovania. Vychádza z trojročného plánovacieho rámca, ktorý sa využíva aj pri programovom rozpočtovaní. Prvý rok je plánovaný podrobne, ostatné dva výhľadovo. Na konci každého kalendárneho roka by mala byť vyhodnotená realizácia aktivít za uplynulý rok a upravený akčný plán na ďalšie dva roky podľa reálneho kontextu a výsledkov. Zároveň by riadiaci výbor mal identifikovať nové úlohy na tretí rok a upraviť akčný plán na ďalšie tri roky. Podrobný postup pri plánovaní je znázornený v schéme 2.

Schéma 2: Návrh priebežného monitorovania a hodnotenia Stratégie rozvoja kultúry mesta Žarnovica počas jej implementácie v rokoch 2019 - 2023

Legenda:

Príprava podrobnejšieho akčného plánu pre implementáciu Stratégie rozvoja kultúry mesta Žarnovica, vrátane detailného implementačného a finančného plánu

Revízia akčného plánu na základe výsledkov realizácie aktivít v danom roku a úprava naplánovaných aktivít na ďalšie dva roky

Plánovanie tretieho roka

Predložená Stratégia rozvoja kultúry má zabezpečiť realizáciu strategických zmien, ktoré je potrebné vykonať, ak chce mesto Žarnovica zdynamizovať rozvoj modernej kultúry – dôležitého interného faktora budúcej prosperity regiónu. V tejto snahe však nemôže zostať osamotené. **Potrebuje súčinnosť a úzku spoluprácu aj s ostatnými aktérmi v oblasti kultúry, kreativity a turizmu z verejného, súkromného aj neziskového sektora.** Iba spoločným úsilím, záujmom a vzájomnou podporou sa podarí zabezpečiť implementáciu strategických zmien, aby prosperovali všetky oblasti kultúry.

Príloha č. 2: Harmonogram implementácie Stratégie rozvoja kultúry mesta Žarnovica na roky 2019 – 2023

Strategické priority a opatrenia	Zodpovednosť	Časový rámec	Zdroj financovania
Strategická priorita 1: Posilnenie kapacít mesta pre koordináciu spolupráce lokálnych partnerov v oblasti kultúry a kreativity a podpora dopytu po kultúre			
1.1. Vypracovať podrobnejší akčný plán pre implementáciu <i>Stratégie rozvoja kultúry mesta Žarnovica na roky 2019 – 2023</i> , vrátane detailného implementačného a finančného plánu.	Mesto Žarnovica	01 – 06/2019	Rozpočet mesta
1.2. Zvýšiť personálnu kapacitu v rámci zamestnancov mesta na strategické riadenie kultúry, koordináciu spolupráce aktérov z rôznych sektorov (verejný, súkromný, neziskový), organizovanie kultúrnych podujatí – aj pre špecifické skupiny obyvateľstva – a podporu turizmu.	Mesto Žarnovica v spolupráci s partnermi	06/2019 – 12/2023	Rozpočet mesta, zdroje EŠIF
1.3. Posilniť kapacity Oddelenia kultúry, mládeže a športu / Mestskej knižnice pre prácu so širokou verejnosťou na zvýšenie záujmu a dopytu po kultúre.	Mesto Žarnovica	07/2019 – 12/2023	Rozpočet mesta, zdroje EŠIF
1.4. Realizovať priebežné mapovanie kultúrnych aktérov pôsobiacich a tvoriacich v rámci mesta Žarnovica, ich činnosti a potrieb.	Oddelenie kultúry, mládeže a športu	01/2019 – 12/2023	Rozpočet mesta
1.5. Vytvoriť systém pre aktívne vyhľadávanie a získavanie externých zdrojov pre financovanie projektov v oblasti kultúry a pre podporu ich implementácie v rámci Mestského úradu Žarnovica.	Mesto Žarnovica	07/2019 – 12/2023	Rozpočet mesta, zdroje EŠIF
Strategická priorita 2: Zabezpečenie infraštruktúrnych a iných podmienok pre rozvoj kultúry a kreativity všetkých skupín obyvateľov			
2.1. Zvýšiť kvalitu infraštruktúry pre organizovanie kultúrnych podujatí v exteriéri aj interiéri na území mesta Žarnovica prostredníctvom rekonštrukcie Horného kaštieľa a mestského športového areálu.	Mesto Žarnovica	Kaštieľ: 01/2019 – 12/2020 Športový areál: 01/2019 – 12/2021	Rozpočet mesta, zdroje EŠIF, štátny rozpočet, Finančný mechanizmus EHP a Nórska
2.2. Zabezpečiť vhodné a dostatočné priestorové kapacity v rámci Kultúrneho domu a iných zariadení mesta pre činnosť všetkých mestských aktérov v oblasti kultúry, t.j. Oddelenie kultúry, mládeže a športu, Základná umelecká škola, Mestská knižnica, Centrum voľného času, Spevácky zbor Žarnov a Divadlo	Mesto Žarnovica	01 – 12/2020	Rozpočet mesta, iné zdroje

Strategické priority a opatrenia	Zodpovednosť	Časový rámec	Zdroj financovania
Pri pekárni.			
2.3. Podporiť realizáciu kultúrnych a kreatívnych aktivít zameraných na mladých ľudí do 30 rokov v regióne prostredníctvom vytvorenia priestoru pre ich stretávanie a pre prezentáciu lokálnych umelcov.	Mesto Žarnovica v spolupráci s Mestským mládežníckym parlamentom	01/2019 – 12/2020	Rozpočet mesta, iné zdroje
2.4. Zabezpečiť podmienky (infraštruktúrne aj personálne) pre systematickú prácu s rómskou komunitou na území mesta – s hľadaním možností pre využitie kultúry ako osvetového nástroja.	Mesto Žarnovica	07/2020-12/2023	Rozpočet mesta, zdroje EŠIF
Strategická priorita 3: Koncepčná podpora rozvoja kreativity s prepojením na turizmus a iné odvetvia hospodárstva			
3.1. V spolupráci s partnermi pôsobiacimi v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu identifikovať systémové kroky pre konceptný rozvoj kreativity s prepojením na turizmus a iné odvetvia hospodárstva.	Mesto Žarnovica	01 – 12/2019	Rozpočet mesta
3.2. Zadefinovať značku, vytvoriť vizuálnu identitu a komunikačnú stratégiu mesta Žarnovica v spolupráci s lokálnymi partnermi.	Mesto Žarnovica	07/2019 – 06/2020	Rozpočet mesta
3.3. Podporiť marketingovú prezentáciu regiónu pomocou vytvorenia integrovaných produktov kultúrneho turizmu v spolupráci s lokálnymi subjektmi (napr. cestovné kancelárie, združenia cestovného ruchu, informačné centrum).	Mesto Žarnovica v spolupráci s OOCR Región Gron	01/2020 - 2023	Rozpočet mesta, iné zdroje
3.4. Vytvoriť systém pre identifikovanie a podporu kreatívnych jednotlivcov pôsobiacich v meste a realizáciu aktivít zameraných na široký rozvoj kreativity vo všetkých oblastiach a vekových skupinách.	Mesto Žarnovica	06/2020 – 12/2023	Rozpočet mesta, iné zdroje

Príloha č. 3: Akčné plány pre implementáciu zefektívňovania kvality v samospráve

Akčný plán pre implementáciu zefektívňovania kvality MsÚ v Žarnovici bol vypracovaný v priebehu novembra 2017. Vzhľadom na časový odstup medzi hodnotením samosprávy a implementáciou odporúčaní bol akčný plán pred samotnou implementáciou v priebehu mája 2018 aktualizovaný, pričom naďalej vychádza z odporúčaní hodnotiacej správy z novembra 2017.

Spomedzi odporúčaní na zlepšenie, ktoré vyplynuli zo samohodnotenia kvality, boli identifikované nasledovné strategické priority kvality:

1. Stratégia rozvoja kultúry mesta Žarnovica na roky 2019 – 2023
2. Prehľad kompetencií miestnej samosprávy s cieľom zefektívniť komunikáciu samosprávy s občanmi
3. Vytvorenie interaktívneho on-line nástroja na reporting a vizualizáciu údajov ITMS2014+ pomocou BI nástrojov v meste Žarnovica

Ku každej strategickej priorite bol spracovaný príslušný Akčný plán.

Akčný plán č. 1 pre posilnenie kvality v samospráve mesta Žarnovica

Cieľ projektu:	Stratégia rozvoja kultúry mesta Žarnovica na roky 2019 – 2023
Termín dokončenia projektu:	30.4.2019
Gestor projektu:	Prednostka MsÚ

Kroky postupu / Opatrenia	Termín splnenia	Osobná zodpovednosť	Potrebné zdroje	Navrhnutá metóda	Dôsledok nesplnenia	Indikátor úspešného splnenia	Dopad	Udržateľnosť
Analýza súčasného stavu strategických dokumentov s dosahom na oblasť kultúry	31.10.2018	Centire s.r.o.	Strategické dokumenty samosprávy	Externá realizácia	Nedostatočná znalosť súčasného stavu	Zrealizovaná analýza	Pripravenosť na realizáciu štruktúrovaných rozhovorov	N/A
Realizácia štruktúrovaných interview s jednotlivými aktérmi	31.10.2018	Centire s.r.o.	Analýza súčasného stavu strategických dokumentov, Osnova rozhovoru	Externá realizácia	Nedostatočná znalosť súčasného stavu a predstáv aktérov samosprávy	Zrealizované štruktúrované rozhovory - zápisy	Pripravenosť na spracovanie návrhu stratégie	N/A
Návrh dokumentu	15.11.2018	Centire s.r.o.	Zrealizované štruktúrované rozhovory - zápisy	Externá realizácia	Zastavenie aktivity	Návrh dokumentu	Pripravenosť na pripomienkovanie dokumentu	N/A
Pripomienkovanie dokumentu a odsúhlasenie finálnej verzie	30.11.2018	Prednostka MsÚ, primátor mesta	Návrh dokumentu	Interné posúdenie	Dokument nespôsobilý na schválenie	Dokument pripravený na schválenie	Dokument pripravený na schválenie	N/A
Pripomienkovanie dokumentu v komisiách MsZ	31.3.2019	Primátor mesta	Návrh dokumentu	Pripomienkovanie v komisiách	Dokument nespôsobilý na schválenie	Dokument pripravený na schválenie	Dokument pripravený na schválenie	N/A
Schválenie dokumentu	31.3.2019	Primátor mesta	Finálny návrh dokumentu	Schválenie MsZ	Neschválenie dokumentu	Dokument schválený MsZ	Začiatok realizácie stratégie	Pravidelný odpočet v MsZ
Zverejnenie dokumentu na webstránke mesta	30.4.2019	Prednostka MsÚ	Finálna verzia dokumentu	Zverejnenie na webovom sídle mesta	Nezverejnenie dokumentu	Zverejnenie na webovom sídle mesta	Zlepšená komunikácia o stratégii samosprávy	Pravidelný odpočet a aktualizácia dokumentu

Akčný plán č. 2 pre posilnenie kvality v samospráve mesta Žarnovica

Cieľ projektu:	Prehľad kompetencií miestnej samosprávy s cieľom zefektívniť komunikáciu samosprávy s občanmi
Termín dokončenia projektu:	31.12.2018
Gestor projektu:	Prednostka MsÚ

Kroky postupu / Opatrenia	Termín splnenia	Osobná zodpovednosť	Potrebné zdroje	Navrhnutá metóda	Dôsledok nesplnenia	Indikátor úspešného splnenia	Dopad	Udržateľnosť
Porovnanie všeobecného prehľadu kompetencií miestnej samosprávy so situáciou v meste Žarnovica	31.9.2018	Centire s.r.o., MsÚ Žarnovica	Podporný nástroj č. 4 Prehľad kompetencií miestnej samosprávy	Workshop, externá realizácia	Generický dokument neprispôbený podmienkam mesta Žarnovica	Prehľad kompetencií mesta Žarnovica	Dokument pripravený na pripomienkovanie	Pravidelná aktualizácia dokumentu
Pripomienkovanie dokumentu a odsúhlasenie finálnej verzie	30.10.2018	Prednostka MsÚ	Návrh dokumentu	Interné posúdenie	Dokument nespôsobilý na zverejnenie	Dokument pripravený na zverejnenie	Dokument pripravený na zverejnenie	N/A
Zverejnenie dokumentu na webstránke mesta	4.12.2018	Prednostka MsÚ	Finálna verzia dokumentu	Zverejnenie na webovom sídle mesta	Nezverejnenie dokumentu	Zverejnenie na webovom sídle mesta	Zlepšená komunikácia o kompetenciách samosprávy	Pravidelná aktualizácia dokumentu

Akčný plán č. 3 pre posilnenie kvality v samospráve mesta Žarnovica

Cieľ projektu:	Vytvorenie interaktívneho on-line nástroja na reporting a vizualizáciu údajov ITMS2014+ pomocou BI nástrojov v meste Žarnovica
Termín dokončenia projektu:	30.11.2018
Gestor projektu:	Prednostka MsÚ

Kroky postupu / Opatrenia	Termín splnenia	Osobná zodpovednosť	Potrebné zdroje	Navrhnutá metóda	Dôsledok nesplnenia	Indikátor úspešného splnenia	Dopad	Udržateľnosť
Vytvorenie interaktívneho on-line nástroja	15.11.2018	Centire	Verejne dostupné dáta	Externá realizácia	Nerealizácia ďalších krokov	Vytvorený interaktívny on-line nástroj na reporting a vizualizáciu údajov ITMS2014+ pomocou BI nástrojov	Pripravenosť na zaškolenie personálu	N/A
Zaškolenie personálu pre použitie on-line nástroja	15.11.2018	Centire	Vytvorený interaktívny on-line nástroj na reporting a vizualizáciu údajov ITMS2014+	Workshop	Personál nepripravený na prácu s nástrojom na reporting a vizualizáciu údajov ITMS2014+	Personál zaškolený na používanie nástroja na reporting a vizualizáciu údajov ITMS2014+	Pripravenosť na používanie on-line nástroja na reporting a vizualizáciu údajov ITMS2014+	Pravidelné zaškoľovanie nového personálu
Implementácia interaktívneho on-line nástroja / Začiatok aktívneho používania	30.11.2018	Projektový manažér	Vytvorený interaktívny on-line nástroj na reporting a vizualizáciu údajov ITMS2014+; Zaškolený personál	Interná realizácia	Nedostatočné sumárne sledovanie aktuálneho stavu súboru žiadostí alebo projektov	Aktívne používanie on-line nástroja na reporting a vizualizáciu údajov ITMS2014+	Sumárne sledovanie aktuálneho stavu súboru žiadostí alebo projektov	Aktualizácia zabezpečená automaticky